

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 34 korona.
Egy hónap 3 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 38 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

6-hetős polt sor egyszer 20 fill.
minden következéskor 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesül.

Vasutak palotájában:

TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-

Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Vasárnap, november 15.

Belgrád és Valjevo felé.

BUDAPEST. (Hivatalos.) A déli hadszíntéren előnyomulásunk Valjevótól északnyugatra erős ellenállásra talált. Esőtől és hótól fenekeflenné vált talaj is megnehezíti tűzérsgünk továbbhaladását. Mindazonáltal összes hadoszlopaink előre jutottak. Több fontos hadállást elfoglaltunk és elértünk a Száva menti Szkelától és Koceljevától délre eső területig és innen tovább a Drináig terjedő vonalat.

Számos szerbet ejtettünk foglyul, akik szerint a szerbek Valjevo mellett újból ellentállást akarnak kifejtetni. Nehány ezredben, hír szerint, zendülés tört ki.

A legutóbbi harcokban a Körös, a Maros és a Lajta monitorok is igen eredményesen vettek részt. Az ellenség oldalába irányított megsemmisítő tüzeléssel támogatták csapatainknak a Száva mentén való győzelmes előnyomulását. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

(Szkele a szávamenti Obrenovától, amely a Szabács Belgrád közti út közepén fekszik, 3—4 kilométernyire nyugatra, Koceljeva pedig Valjevótól 10 kilométernyire északra van.)

Németek sikerei az orosz harctéren.

Berlin. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti: Kelet-Poroszországban a harcok még tartanak. Stalupnénél ötszáz oroszot elfogtunk. Soldaunál még nincs döntés. Voolovec tájékán egy orosz hadtestet visszavertünk. 1500 fogoly és 12 géppuska jutott kezünkbe.

Budapest. (Hivatalos.) Az északkeleti hadszíntéren a mi arcvonalunkon tegnap nem volt harc. Hófer vezérőrnagy, a vezérkari főnök helyettese.

Törökök győzelme az oroszokon.

Konstantinápoly. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti november tizenkettedikén: Köpriköj mellett folyt harcokban az oroszokat megvertük. Az oroszok vesztesége négyezer halott és ugyanannyi sebesült. Csapataink több mint ötszáz oroszot ejtettek foglyul. Tízezer fegyvert és nagymennyiségű lőszert zsákmányoltunk. Az oroszok Kutok felé vonultak vissza. Minthogy a lejtős talaj, valamint köd és hó csapataink szabad mozgását akadályozták, nem vághatták el az ellenség visszavonulási vonalát, de mindazonáltal üldözik.

Halad előre a német offenzíva.

Berlin. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti: Nyugat Flandriában harcok még tartanak. Az utóbbi napokban viharok és esőzések által megnehezítve, támadásaink lassan tovább haladnak. Ypertől délre hatszáz franciát fogtunk el. Lille-től nyugatra az angolok támadásait visszavertük. Berry du Baonai a franciáknak egy hadállását, amely a terep felett uralkodik, ki kellett üríteniük.

Az argonnei erdőségben támadásaink jól haladtak, a franciáknak súlyos veszteségeik voltak és tegnap is több mint 150 foglyot ejtettünk közülük. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A nemzet oltárára.

(Az Aradi Közlöny jegyzése.)

Arad, november 14.

Ünnepnapok sorában, a melyek nincsenek a naptár piros betűi között, a melyeket a nagy érzések és a nagy események emelnek a hétköznapiak fölé: legszebb az a nap, a melyen a hálára nyílik alkalom. Ünnepe ez bizonyára annak, a ki a hála ér és százszorosan annak, a ki hálás lehet. Hány ember szeretné a hála virágait tépni és nincs rá alkalmja és hányan akarnának becsületesen hálásak lenni, a kiknek nincsen rá módjuk!

Vérzivatarban, komoly gondok közepette is ünnepné válnak a legközelebbi napok. A melyeken a magyar nemzet, a mely eddig csak adott: kér, elfogadhat valamit fiaitól. És a mikor a nemzet fiai úgy nyújthatják a tőlük telhetőt, hogy abban az igazi, szent erkölcsi értéket jelentő hála befoglaltatik.

Megindulnak a hadikölesön jegyzései. Egyeseknek, kiválasztottaknak és kiválóknak bizonyára volt alkalmuk arra, hogy nemzetüknek szolgálatot tegyenek. Arra, hogy mindenki, a hazának legnagyobbja és legkisebbje, a dús gazdagtól a kisemberig, a felnőtt úgy, mint a zsebpénzeit kuporgató gyerek, egyformán szolgálatot tegyen: most van az első és igazán nagy alkalom.

Az Aradi Közlöny is a hála adóját rója le. És ennek az ünnepnek pillanatában megindultan gondolunk vissza arra az időre, amikor e lap bölcsőjét ringatták. Harminc év előtt alapították az Aradi nyomda részvény-

társaságot és a kiadásában megjelenő Aradi Közlönyt. Huszonötezer forint — ötvenezer korona — volt a vállalat alaptőkéje. A többi az újságírók munkája és a közönség szeretete adta hozzá. A küzdés kezdő évein, nagy-nagy nehézségeken keresztül ez a hűséges, jószággal teli közönség segített bennünket. A kis tömeg nemes példája vonzotta magához a nagyobb tömegeket, a melyek most már az Aradi Közlöny hatalmas, a vidéken példa nélkül való olvasó-közönségét jelentik. A ő számukkal, az ő szeretetükkel növekedett nagygyá, fejlődött a tökéletesség felé, emelkedett az elismertetésben az Aradi Közlöny is.

Ez a közönség: a nemzetnek egy része. Az egyszerű ember csak a faluját ismeri meg, de abban szereti meg az egész hazát. Sokan egész életükben csak néhány emberrel közlekednek: de azok által ragaszkodnak az egész nemzethez. A mi közönségünk nem az egész nemzet, de azért, amit ez a közönség nekünk adott, azért a nemzetnek lettünk adósaivá.

És most lerójuk a hálát a nemzetnek azon a módon, amely Magyarország népének megadott. Az Aradi Közlöny részt vesz a hadikölesön jegyzésében és a teljes részvénytőkéjét, ötvenezer koronát teszi le a haza oltárára.

Kötelességünket teljesítettük vele, amint hogy, meg vagyunk győződve róla, mindenki meg fogja tenni a maga egész módja szerint. És ami-

dön a harminc év előtti kezdet és a harminc éves múlt gyümölcseiből boldogan rójuk le ezzel a nemzet iránt való hálánk egy parányi részét, azzal az imádsággal tesszük: legyen áldás ezen az összegen, a mint minden fil-léren, amelyet az ország népe har-caink sikerére, ragyogó győzelmünk megszerzésére ad össze, sok száz- és száz milliós halmokba!

Papp I. János Tisza István gróf békeakciójáról.

(Beszélgetés az aradi román püspökkel.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 14.

A magyarországi román nemzeti párt Ara-don megjelenő hivatalos lapja, a „Romanul” mai számában érdekes beszélgetést közöl Papp I. János aradi román püspökkel Tisza István gróf békeakciójáról. Az „Aradi Közlöny” ol-vasó közönsége jól ismeri Papp püspöknek ki-váló hazafias működését s a háboru kitörése óta tanúsított nagy készségét aziránt, hogy a megyében lakó felekezetek sziklaszilárdan ösz-szefogva teljesítsék hazafias köteleességeiket, kü-lönösen a hadbavonultak visszamaradt szűkül-ködő családtagjaik segélyezésében. Az egész ország közönsége örömmel fog tehát értesülni arról, hogy Arad hazafias román püspöke siet segítő kezét nyújtani az ország kormá-nyának arra, hogy a hazai románságot, amely a reánk kényszerített háboruban hazafiságát oly fényesen bebizonyította, politikailag is teljesen kibékitse. A püspökkel folytatott be-szélgetés a következő:

— Olvasta Meltóságod gróf Tisza István magyar miniszterelnöknek Metianu János érsek-metropolitához intézett levelét a románok ki-békitésére vonatkozólag? Mi Meltóságodnak véleménye ebben az ügyben?

— Olvastam úgy gróf Tisza István ma-gyar miniszterelnök ur önmagyméltóságának le-velét, valamint a nagyméltósági érsek metro-polita urnak válaszát is és megvagyok győ-ződve, hogy amint minden igaz hazafi, úgy

különösen a hazai románok is a legnagyobb örömmel értesültek arról, hogy gróf Tisza István miniszterelnök ur önmagyméltósága is-mét vissza szándékozik térni azon nagyfon-tossági kísérletekre, hogy a román nép és az ország kormányzó politikája közt normá-lis viszonyokat teremtsen.

Különösen mi, román püspökök igen bol-dogok volnánk, ha hűveink, biztosítottván kul-turális és nemzeti fejlődésüknek összes felté-telei, oly helyzetbe jöhetnének, hogy pártolhat-nák az ország kormányzó politikáját, mert ez esetben a mi hivatalos köteleességeinknek telje-sítése is hasonlíthatlanul megkönnyítenék.

— Mit gondol Meltóságod, mi indíthatta gróf Tisza István kísérletének megismétlé-sére? Talán a románságnak a mostani háboru alatt oly fényesen tanúsított hazafias maga-tartása?

— Szerény véleményem szerint az igazi indokot nem találhatjuk a hazai románság hazafiságának és lojalitásának a mostani ne-héz napokban való oly fényes megnyilvánu-lásában, sem pedig azon kívánságban, hogy e hazafiság és lojalitás megjutalmazassék. Egy-részt a magyarországi román népek hazafisága és lojalitása nem szorult újabb bizonyításra, mert fajunknak ezen erényei minden időkben kétségeken felül állottak, amint azt a háboru kitörése alkalmával kiadott pásztorlevelemben is hangsúlyoztam és népünk ezen erények ellen soha nem vétett, másrészt pedig a román nép nem vár jutalmakat hazafiságáért és a magas trón iránti törhetlen hűségéért, mert a román népnek hűsége és lojalitása feltétlenek, ezek erényei sem nem eladók, sem meg nem vá-sárolhatók.

A román népnek kielégítését nem a nép hazafiságának megjutalmazása kívánja meg, hanem megköveteli a kormányzás bölcsessége, amelynek el kell ismernie az elvitázhatatlan tény, hogy az ország konszolidációja a hata-lomnak legbiztosabb forrása, a konszolidációt pedig csakis valamennyi népnek lehető test-véries kielégítése eredményezheti. A miniszter-elnök ur újabb kísérleteinek indokát tehát én gróf Tisza István nagy államférfiúi bölcses-ségében és előrelátásában, valamint fényesen kiváló felfogó hazafiságában találom. Gróf Tisza István nem az olcsó népszerűséget ke-resi, hanem a dolgok mélyére néz s látnoki tehetségétől hajtva, megakarja alapozni álla-munk belső konszolidációját, a mi elérhetet-len, népeinek teljes kielégítése nélkül és kü-lönösen a román nép megbékitése nélkül.

— E kibékitésre elégségeseknek tartja Meltóságod a miniszterelnök ur által kilátásba helyezett koncessziókat?

— Az ügy ezen része még nem érett meg a vitatkozásra. Gróf Tisza István az általa ki-látásba helyezett koncessziókról csak nagy ál-talánosságban nyilatkozik. Az eredmények konkretizálásától és megvalósításától függ minden. Megvagyok azonban győződve arról, hogy a nagy kérdést nem lehet muló termé-szetű könnyítésekkel megoldani, hanem nagy és elvi kérdések várják kielégítő megoldásukat. A román nép gazdasági és kulturális fejlődé-sének biztosítása a saját nyelvén, a román nyelv illő jogosultsága, illetőleg ezen joga-sultságnak visszaállítása a közigazgatásban és a bíraskodásban, valamint minden állami intézménynél, a mint az évtizedekkel ezelőtt érvényben volt, a román népnek számbeli és kulturális jelentőségéhez mért politikai érvé-nyesülése nemcsak az ország törvényhozásá-ban, hanem a közigazgatásban és a bírasko-dásban is, román nemzetiségű tisztviselők kellő alkalmazása által, — ezek azon feltételek, amelyeknek teljesítése meg fogja teremteni a nép teljes bizalmát a gróf Tisza István részé-ről úgy az előbbi béketárgyalások, mint újabb nyilatkozatai által megnyilvánult helyes és üd-vös intenciókkal szemben.

Különben ezen kérdésnek helyes megoldá-sát csakis a nép vezetésére hivatott összes té-nyezőnek harmonikus együttműködésével le-het eszközölni, amely tényezők között van első-sorban a román népnek kizárólagosan politikai képviselője is.

Mindezek után kifejezést adok forró kíván-ságomnak és azon igazán hazafias szükséges-ségnek, hogy valamennyien fogadjuk teljes bizalommal gróf Tisza Istvánnak nyilatkoza-tait s nyújtsuk segítő jobbunkat nemes és hazafias szándékainak megvalósításához.

Mit tárgyal a képviselőház? Budapestről je-lentik: Khuen-Héderváry Károly nyilatkozott egy ujságíró előtt és azt mondotta, hogy a képviselő-ház elé csak egy fontos ügy kerül: a vármegyei tisztviselők mandátumainak meghosszabbítása. A miniszterelnök román akciójáról azt állítja, hogy az méltányos, amikor a nemzetiségek hű-ségüket tettekkel bizonyítják.

Öcsém levele anyámhoz.

Én szegény szenvedő anyácskám,
Ki vérkönyekkel siratod fiad,
Te buvirágot termő rózsafácskám,
Szent bánatodra enyhülést ki ad?
Suhanj te hozzá, rózsaszín lapocskám,
Öleld körül, mint messzi, halk zene:
Fonyadt kezén ha megrepeg a posta,
Hogy fölragyogjon könyborús szeme.
Vad harci zajból szent harmóniát:
Vidd az ölébe drága jó fiát,
A ki ha talpraszókkon a fölserkent sereggel
Két kezét megcsókolja minden áldott reggel...
És csata kigyók dübörgésin át
Meghallja halkan síró jajsavát...
...Ne sirj, anyám — lásd semmi bajom nincsen,
Egészség, akarat: két drága kincsem,
S ha néhanapján nincs is kenyérem
Azt gondolom: csak teneked legyen!
S majd egyszer nekem s testvéreinknek soknak!
Legyen jövőd fényes századoknak!...
Mert a mi ügyünk tiszta, mint a nap,
Tündöklő gyémánt, csengő ércdarab:
Mig ez a föld ellenség vérit issza,
Anyácskám lelkem, ne várj engem vissza!

Egy álom addig, mi lánggal betölt:

Másik anyám, ez istenadta föld!

...Ha majd forró napok a nagy békét meghozzák,

Meglásd, boldog anyám, hogy visszatérek hozzád!

...S ha úgy rendelte sorsom istenem,

Hogy életemnek itt szakadjon vége:

A lelkemen nincs mit könnyítenem,

Dalolva lépek Ő trónja elébe.

Kihűlt szívem úgysem marad magára:

Mi viszontlátjuk egymást nemsokára!

...Megszomorított rossz fiad, te drága,

Komor időknek golgotavirága?

Ne sirjál — minden éjnek vége lesz:

Még minden szívnek szent husvétja lesz!

A fény bucsuzik, a rőt alkony ég

Mint ócska aranyzövet megkopott,

Szürkül, sötétül már a fedezék...

Látjuk-e még a fölkelő napot?...

Jó éjszakát! — lágy párna lesz a rög

S lesz édes álom e rideg tanyán:

Virraszt fölöttünk a Nagy, az Örök...

És imádkozik értem az anyám...

Grallertné Martini Hilda.

Az Aradi Közlöny részvénytőkéjét jegyzi a hadi- kölcsonre.

(Ötvenezer korona a nemzeti célra. — Az
újságíró-egylet kölcsönjegyzése. — Meg-
kezdődnek az aláírások.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 14.

Hétfőn reggel az országban mindenütt és Aradon is megnyitnak a pénz forrásai: előke-
rülnek a fiókban, fehérnemű közt, acél pénz-
szekrényben őrzött száz és ezer koronák, ku-
porgatott bankók, megindul a pénz áradata a
haza oltárára: a nemzet, a haza kér kölcsönt
polgáraitól és már most előrelátható, hogy
grandiózus, hatalmas, lelkesedéstől és szeretet-
től áradó lesz az a válasz, amelyet a létünkért
való harora pénzt kérő haza polgáraitól kap.
Minden nap, amellyel közeledünk a nagy nem-
zeti hadikölcsön aláírásának kezdetéhez, újabb
bizonyítékait hozza annak az egyetemes föl-
buzdulásnak, amellyel a szegény polgároktól a
dusakig részt kér mindenki a nemzet nagy
kölcsönéből, adni akar mindenki az édes ha-
zának.

Minden takarékpénztárban, minden hitel-
szövetkezetben, minden postatakarékban, adó-
hivatalban, ahol csak a kölcsönre jegyezni le-
het, hétfőtől hétfőig a szent célra szánt pénz
áradata hullámszerűen végig és ebben a hullámsze-
rűségben benne van az egész polgárság, magánosok,
testületek, egyesületek, vállalatok.

Nem kell külön mondanunk, hogy Arad
polgárságának és vállalatainak minden rétege
örzi, tudja, vallja és tettel bizonyítja ez alka-
lommal is öszinte, áldozni kész lelkes hazafi-
ságát és talán nem csalódunk, ha azt várjuk,
hogy Arad város polgársága az elsőket fog
szerepelni a hadikölcsön jegyzésében.

A legelső sorában akar lenni a nemzeti
kölcsön jegyzésénél az Aradi Közlöny és a
laptulajdonos Aradi nyomda részvénytársaság,
amelynek igazgatósága elhatározta, hogy tel-
jes részvénytőkéjével részt vesz a jegyzés-
ben. Amikor három évtized előtt az Aradi
Közlöny lapvállalata és nyomdája megalakult
25.000 forintot hoztak össze áldozatra kész fér-
fiak és ezen az alapon, ezen a 25.000 forintos,
ötvenezer koronás alapon indult el, épült meg
a magyar közönség, szerető támogatásával
annyi év alatt mai erejének, nagyságának tel-
jére az Aradi Közlöny. Nem is történhetne
másként: most, amikor a magyar közönség, a
magyar nemzet érdekei kívánják minden ma-
gyar ember pénzét kölcsönnek a haza javára:
most az Aradi Közlöny is mindenét, rész-
vénytőkéjének teljes összegét odakínálja,
felajánlja, átadja a nagy cél javára. A hét-
főn meginduló kölcsönaláírások iverin az
Aradi Közlöny ötvenezer koronás jegy-
zéssel szerepel. Az ötvenezer koronát a lap-
tulajdonos Aradi nyomda részvénytársaság a
következőképen jegyezte:

- az Aradi Első Takaréknál 20.000,
- az Aradmegyei Takaréknál 20.000
- az Arad-Csanádi Gazdasági Takaréknál
10.000 koronát.

Az Acsev. nyugdíjintézete, ma Fábry
Sándor dr. vezérigazgató elnöklésével tartott
ülésén egyhangú lelkesedéssel határozta el,
hogy 100.000 koronáért vásárol hadikölcsön já-
radékot.

Ugyancsak ma határozta el Fábry Sándor
dr. elnöklete alatt a vasúti kárbiztosító szövet-
kezet, hogy 100.000 koronát jegyez a hadiköl-
csönből.

Ma délután öt órakor tartotta rendkívüli
választmányi ülését az Acsev. vezérigazgatói
tanácstermében az Aradi Újságírók Segítő Egye-
sülete Fábry Sándor dr. vezérigazgató elnök-
lete alatt. Az ülés egyetlen tárgya a hadiköl-
csön jegyzésében részvétel elhatározása volt.
A választmány egyhangúan kimondotta, hogy
az egyesület köteletségének ismeri, hogy a
nagyközönség pártfogásával és jóakaratu támo-
gatásával gyűjtött vagyonát a szép, nemes, ha-
zafias célra fordítsa. Miután a körülbelül husz-
ezer korona egyesületi vagyonból már 3000 ko-
ronát régebben koronajáradék kötvényekbe fektetett és bizonyos nagyobb szabad készpénz fe-
lett segélyezési célokra rendelkeznie kell, a vá-
lasztmány Fábry Sándor dr. elnök indítványára
azt határozta, hogy tizenkétezer koronáért je-
gyez hadikölcsön kötvényeket.

Az Aradi Magántisztviselők Egyesülete
mai választmányi ülésén Bokor Alajos egye-
sületi elnök indítványára egyhangúlag és nagy
lelkességgel elhatározta, hogy az egyesület
egész vagyonát: 10.000 koronát hadi kölcsön
jegyzésére fordítja, mert szent köteletségének
tartja akkor, midőn fiaink és testvéreink vérü-
ket és életüket a hazáért áldozzák, egész anyagi
erejével szintén hozzájárulni az állam rendel-
kezésére bocsátani, hogy e nagy küzdelmet mi-
nél előbb sikeresen befejezhesse, hogy hazánk-
nak egy szebb és boldogabb jövőt bizto-
sítsa.

Aradi Vendéglátók és Kávésok Ipartár-
sulata ma délután választmányi ülést tartott.
Az ülés megnyitása előtt az elnök az egyest-
let egyik régi tagját, Spádi Manó elparantálta
és koszoru megváltás címén a Vöröskereszt
egyesületnek 15 koronát szavazott meg. Ugy-
ezintén egyhangúlag kimondotta a választ-
mány, hogy a hadi kölcsönből 1000 koro-
nát jegyez.

Az Aradi Iparosok Hitelszövetkezete —
amely, mint az Országos Központi Hitelszövet-
kezetbe tartozó szövetkezetek valamennyien,
aláírás helye is a nemzeti kölcsönnek — tíz-
ezer koronát szavazott meg a nemzeti hadi-
kölcson jegyzésére. — Ugyancsak tízezer ko-
ronát jegyez a hadikölcsönből az Aradi Taka-
rék és Segélyegylet is. Steigerwald Alajos
aradi nagyiparos, az ipartestület elnöke ezer
koronáért jegyzett hadikölcsön kötvényt.

Az első aradi betegsegélyző és temetke-
zési egylet és az aradi izraelita kiházasító egy-
let folyó hó 15-én, vasárnap délután 4 órakor
az aradi izraelita hitközség üléstermében, a
hadikölcsön jegyzése ügyében választmányi
ülést tart. Az ülésre a választmány tagjait ez-
uton is meghívja Kohn S. N. elnök.

Igen nagy a száma azoknak, akik a hadi-
kölcson jegyzésére szándékukat az egyes pénz-
intézeteknél bejelentették és ott megállapodtak,
hogy betétjeiket milyen arányban és formában
fordítják a kölcsön jegyzésére. Kérjük ezuttal is
mindazokat, akik a hadikölcsönből jegyeznek,
vagy jegyezni készülnek, hogy tudassák ve-
lünk telefonon, vagy levélben jegyzéseiket,
mert azok közzétételével csak másokat is buz-
dítanak és így kétszeresen szolgálják a nem-
zeti nagy és szent ügyet.

A folyó hó 16-ától kezdve kibocsátásra ke-
rül 6% adómentes hadikölcsönre a következő
aradi és aradmegyei pénzintézeteknél, mint hi-
vatalos jegyzés helyeken, történhetnek jegyzések:

Aradi Első Takarékpénztár
Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár
Aradmegyei Takarékpénztár
Aradi Polgári Takarékpénztár

Aradi- Ipar és Népbank
Viktoria takaréék és hitelintézet
Aradi Központi Takarékpénztár
Aradi Közgazdasági Bank
Aradi Általános Takarékpénztár
Aradi Kereskedelmi Bank
Goldschmidt Sándor bankháza.
Borossebesi Takarékpénztár
(továbbítja a jegyzéseket az Arad-Csanádi
Gazdaságihoz.)

Aradmegyei Takaréék eleki fiókja
Arad-hegyaljai takarékpénztár (Gyórok)
Csermő és vidéke Takarékpénztár
Gurahonci Takarékpénztár
Kisjenői Takarékpénztár
(továbbítja a jegyzéseket az Aradi Elsőhöz)
Körösbökényi Takarékpénztár
Pécskai Takarékpénztár
Pécskai járási gazdasági Takaréék
Arad-Csanádi Gazdasági Takaréék pécskai
fiókja
Soborsini Takaréék
(továbbítja a jegyzéseket az Aradi Ipar- és
Népbankhoz.)

Újszentannai Gazdasági és Iparbank
Világosi Takarékpénztár

Ezen intézetek ugyanolyan feltételek mel-
lett fogadják és intézik el a jegyzéseket, mint a
fővárosi bankok.

Katonaszabadító — Szabadka főorvosa.

— A letartóztatott doktorok bünei. —
Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 14.

Lapunk mai számában hirt adtunk róla,
hogy Szabadka városának kinos szonációjá-
van: a város tiszti főorvosát, Günther József
dr., aki Günther Antal volt igazságügyminisz-
ternek, a kuria jelenlegi elnökének a fia és
Vécsei Jenő dr. hatósági orvost előzetes letar-
tóztatásba helyezték. A város közigazgatási
bizottságának rendes havi ülésén jelentette be
ezt a szomorú eseményt Furgly Sándor dr.,
az elnöklő főispán, aki egyben a fegyelmi el-
járás megindítását javasolta az orvosok ellen,
valamint azt is, hogy mindkettőjüket függos-
sók fel állásuktól. A főispán a közigazgatási
bizottság nyilvános ülésén nem mondotta el,
hogy mi volt az orvosok bűne és így csak sejt-
teni lehetett, mivel érdemelték ki a letartóztatás-
t. Mára már nyilvánvalóvá vált, hogy mit
követtek el az orvosok: katonaszabadítást.

Már régebben suttogtak arról egymás kö-
zött az emberek, hogy a sorozásokon nem must-
rálják igazságosan a jelentkezőket. Zuglódva
beszéltek arról, hogy ép, erős, egészséges em-
berek, akiknek soha semmi bajuk sem volt
és mint atlétákat ismerte őket az egész város,
a sorozáson katonai szolgálatra alkalmatlannak
nyilvánítottak.

— Protekció kell még ide is — mondot-
ták elköseredetten az emberek — akik tisztá-
ban voltak azzal, hogy a protekciót nem ma-
gas állásu urak ajánlólevelével, hanem csengő
arannyal lehet megszerezni. Návtelen fejjelen-
tések sűrű egymásutánban érkeztek a városhoz
a két hatósági orvos ellen és egy héttel ezelőtt
már annyi kompromittáló adat gyűlt egybe,
hogy a város kénytelen volt megindítani a
vizsgálatot ellenük. Egy vegyes katonai és pol-
gári bizottságot alakítottak, a legnagyobb ti-
tokban ez vezette a nyomozást, amely csakha-
mar súlyos adatokat hozott napvilágra. Kétsé-
gen kívül bebizonyítást nyert ugyanis, hogy az
orvosok hivatali állásukat, amelynek pontos és
becsületes betartásától hazánk sorsa függ, önző
módon anyagi előnyök szerzésére használták
fel. Aki szabadulni akart a katonaságtól, soro-
zás előtt feikerezte az orvosokat, akik hajlan-
dók voltak arra, hogy jó fizetség ellenében

„untauglichnak“ mondjanak ki olyanokat is, akiket lelkiismeretük és orvosi tudásuk szerint különben be kellett volna sorozniok. A vegyes bizottság nyomozásának eredménye volt azután a két orvos előzetes letartóztatásba helyezése. Ideiglenesen Novák József dr.-t bízták meg a főorvosi teendőkkel.

Szabadkán természetesen óriási feltűnést kelt ez a szomorú eset, annál is inkább, mert egyik szenvedő hőse, Günther József dr., akit négy évvel ezelőtt választották meg a városi tisztifőorvosának, olyan előkelő családból származik. A szabadkai lapok vezetőikében is

bár, de nagyon óvatosan írják körül a bűnt, a mi miatt a felfüggesztés és őrizetbe helyezése történt. Az egyik például így ír:

„Az a bűn, amelyet most teljes eréllyel üldözni kezdenek, már szinte nem is ment erkölcsi fogyatkozás számba. S ha előbb kezdtek volna sújtani azokat, akik befolyást, vagyont arra használtak fel, hogy még egyenlőtlenebbé tegyék azt az ellentétet, amely a vagyon és szegénység közt van, mert egy polgári kötelesség teljesítése alól a vagyonosokat mentesítik — akkor a mostani sajnálatos események nem következhetek volna be.“

Aradi tüzérkapitány az orosz tüzérség értékéről.

— A figyelemre méltó ellenfél. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 14.

Egy tüzérkapitány, aki résztvett Przemysl ostromában és miután sebeiből meggyógyult, néhány napra Aradra jött pihenni, a következő tárgyilagos bírálatot mondotta el az orosz katonáról.

Ugy a nagyközönségnek, mint a sajtónak egy részében nagyon is lebecsülik az orosz katonát és hadianyag értékét, pedig azzal, hogy az oroszok erejét tárgyilagosan megállapítjuk és egyes csapatrészeknek, például a kozákoknak magatartásából nem általánosítunk, csak növeljük az oroszok ellen küzdő seregeinknek eddigi nagyszerű sikereit.

Azok az oroszok, kiket az eddigi harcokban láttam, mondotta az Aradi Közlöny tudósítójának a tüzérkapitány, valamegyenlően egészséges, erős és jól táplált katonák. A elfogott és elesett oroszok kenyérzacskóit mindig telve találtuk, a zsákmányolt kocsikon mindig sok szárított kenyeret és sok huskonzervet találtak. A rosszul táplált, kiéhezett katonákról szóló vélemény valószínűleg onnan támadt, hogy néhány orosz fogoly éhségről panaszkodott, valószínűleg azért, hogy szépitse gyávaságát, amiért megadta magát, vagy azért, mert ezek a katonák messze elszakadtak csapatuktól és napokon keresztül bolyongtak az erdőben.

Az orosz katonák ruházata — legalább azokéi, a kiket először küldtek a monarchia ellen — kifogástalan. A gyalogság legfontosabb ruhadarabja, a csizma, kitűnő, annyira, hogy a mi katonáink a harcok után maguk használták a zsákmányolt orosz csizmákat. Utóbb elfogtunk kevésbé jól felszerelt katonákat is, olyanokat, a kik a hideg időben is vékony, nyári zubbonyt viseltek jól ismert vastag barna köpenyegük alatt, de viszont tudni kell, hogy a hideg klímához szokott oroszoknak nincs szüksége oly meleg ruházatra, mint például a németnek.

Az oroszok muníciója ugylátszik igen bőséges. Az elfoglalt állásokban mindig rengeteg sok muníciót találtunk, a zsákmányolt járművek is bizonyítják, hogy az orosz csapatok bőven el vannak látva úgy gyalogsági, mint tüzérségi munícióval. Különösen ki kell még emelni az egészségügyi felszerelés gazdagságát.

A mi már most az oroszok katonai tulajdonságait illeti, úgy az orosz mindenképpen figyelemreméltó ellenfél. A védekezésben különösen szívós. Csak néhány példát. Az oroszok egyik lövészárkát ostromolja nehéz tüzérségünk. Ágyuk kitűnően be vannak löve és gránátjaik egyenesen a lövészárkok gerendáit, deszkáit találják el. Ugy látszik, hogy a lö-

vészárkokban már minden elpusztult s a ki nem menekült el onnan, annak már vége. Mikor gyalogságunk azután egészen közel ment a lövészárkokhoz, kitűnt, hogy az orosz gyalogság a mi reftenes tüzelésünkben is kitartott. Alig hiszem, hogy a francia katonák idegei kibírnák ezt a pokoli tüzelést. Kitűnően ért az orosz ahhoz, hogy a terepet céljaira alkalmassá tegye. A fedezékeik valóban mintaszerűek és katonáinknak néhány nehéz órát okoztak.

Gyávasággal inkább csak a kozákokat lehet vádolni, valamint azokat a lengyel és zsidó orosz alattvalókat, akik azért gyávák, mert nem akarnak ellenünk harcolni. Az orosz katonák általában nem egy ideális célért, nem hazája védelméért harcol, hanem inkább azért, mert így parancsolták. A háború okáról nem tud semmit, hetekig, sőt hónapokig uton van, nem is bucsuzott el hozzátartozóitól, mert nem mondták meg neki, hogy háboruba viszik. Az ilyen katonák nem is lehet nagyon bátor és önfeláldozó.

Az orosz tüzérség is jó. Kitűnően ért ahhoz, hogy a terepet kihasználja. Az ütegek olyan ügyesen vannak felállítva, hogy nagy fáradságba kerül azokat megtalálni. Ezenkívül előszeretettel foglalnak el oldalállásokat, hogy az ellenséget keresztűz alá vegyék. Az ütegek megfigyelő állásait magas fákra, vagy jól elrejtett helyeken állítják fel. Gyakran hallottam azt is, hogy az orosz lövedékek értéktelenek és homokkal vannak megtöltve. Sok golyóhoz volt szerencsém, de csak egyet találtam, amely nem robbant volna. Igaz, gyakran találtunk földdel töltött srappelleket, de ennek is meg van az oka. Megtörténik ugyanis, hogy a srappell hűvelye gyakran tovább röpül, behatol a földbe és megtelik homokkal.

Általában el lehet mondani, hogy az orosz bátor és szívós katonák, mindaddig, amíg szembe támadják, de hamar elveszíti jó tulajdonságait, ha a visszavonulás útját fenyegetve érzi. Az orosz tüzérség is jó és muníciója gazdag és ha az orosz gyalogság és tüzérség szerencsére még sem működik általában nagy eredménytel, ennek olyan okai vannak, amelyeket jobb most fel nem sorolni, mert utmutatást adhatna nekik a hiányok pótlására. Végezetül még csak ennyit: ne becsüljük le az orosz ellenséget. Vitéz csapatainknak ott keleten nincs könnyű munkájuk.

A becsület, kötelesség és józan ész parancsolja, hogy jegyezzünk a nemzeti kölcsönből.

Mialatt az apa távol van...

Boldog, hangos nevetés hallatszik a szomszéd szobából... Vig gyermekacaj, jól esik ezt hallani, még a mostani nagy, nehéz időkben is vannak még felhőtlen gyermeklelkek, melyekre az élet nehéz súlyával nem nehezedik és még tudnak szívből revetni, boldogok lenni.

Szegény kis madaram te! — Te csak tudod, de még nem érted, hogy jó apád messze, messze innen küzd fáradhatatlanul a jövőért, érted, mindnyájunkért! A kis barátságos fészkek csendes lesz, — a mosolygó ajkak elnémulnak, két vékony kis kezecske imára kulcsolódik, egy kis gyermeklelek forró szeretete száll föl a Mindenható lábai elé:

— En istenem, jó istenem,
Becsukódik már a szemem...

S utána egy kis szőkefürtös gyermekfej fáradtan hanyatlik le a gyermekágy puha párnáira.

Aludjál; — tenéked édes még az álom s bolygatlan fészken gyermekálmom — egyetlen édes a világon!

Az éj királynéja lezárta nagy sötét szempillákkal beárnyékolt élénk szemét, hogy reggel a felkelő nap behatoló sugarai lecsokolják a kis alvó szeméről az álommézet!

Megjött a reggel, de a kis alvónkat nem így találta mint rendesen. Szemei égtek a láztól, kis beszédes szája néma maradt, reszkető kézzel nyúlt az édesanyja ölelő karjai után, belé vetette magát a lágy karokba, — így jobban érezte magát.

Majd hévvel szabadította ki magát — levegőt akart, sokat, éltetőt! Szűk volt neki a gyermekszoba; lázálmai messze elragadták magukkal, elvitték a távoli csatamezőre; dobszó, riadóhangok zavarták, fülei zúgtak... Csataképek sorakoztak a kis alvó lelki szemei előtt. Azután arca hirtelen kiderült. Boldog mosoly játszik ismét a láztól felszáradt ajkakon, — a lecsukódott szemek kinyílnak s az ágy mellett virrasztó aggódó anyára irányulnak.

— Anyus, nézd: ott van apa, látod a kék ruhában. — Nagy fegyver van a kezében, ugy-e azt nekem adja, ha haza jön — és ugy-e akkor katoná lehetek én is?

Az anya mozdulatlan marad, fehér keze kis beteges forró homlokát érinti... tekintete a nagy messziségbe révedez, mialatt halk sóhaj száll föl kebléből.

A képek változnak. Nincs többé dobszó és csatariadó, itthon van ismét az ő kis szobájukban, de oly sötét van mindenütt, az ajtó mögül egy csunya rém lopódzik be, majd közelebb és közelebb jön, az ágya felé tart — ráteszi csontos kezét a fehér tankosra, majd a fejét simogatja meg, karjaiba fogja, magához szorítja... Öleli nagyon, öleli hévvel, fojtogatja... A nagy küzdelemben kis kezét összeszorítja, még vékony testecskeje is megremeg.

És jön a doktor bácsi; hosszú tüket hozott magával: evvel talán elriasztja ezt a csunya rémet... A kis beteg már alig mozog, testecskeje már nem is érzi a tűszúrást — de az anya, az édes anya lehanyatlik, nem bírja nézni...

Az idő halad; az óra lassú, egyenletes ütéseivel veri a tizenkettőt. Véget ért ismét egy nap — és véget ért vele együtt egy gyermek élet, elnémult örökre két csacsogó gyermekajak és lezáródott csendes remegéssel két sötét szempillákkal beárnyékolt szem, megszünt örökre egy boldog vig gyermekacaj, megmeredt két kicsi öleli karocska — és mindez örökre.

Vajon igazán örökre?

Valahol messze, ismeretlen tájakon az apa feje a napi fáradalmaktól megtörtén hanyatlott le egy kődarabra. Az idő rideg, az éj sötét... Egy halvány árnyék körüllegi a fáradt katonát, virraszt mellette, megóvja.

A harc elkecseregett... a golyózápor sűrű... a veszély nagy! De ott van az árnyék, a halvány fehér árnyék: mi érhetné az apát, ha ő védi, megoltalmazza!

Sz. Z.

Ahogy Szerbiában előre megy a sereg.

— Masirozás a csapatokkal. — Harminc kilométernyire Szabácstól. — A szerbek állandó visszavonulása. —

(A szerbiai harctérre küldött munkatársunktól.)

J., november 11. szerda.

Ott hagytam el az irást, hogy ma, szerdán reggel Mitrovicáról a Traisen hajón visszaérkeztem Szabácsba, hogy az ... ezred tisztikarával tovább folytassam utamat Szerbia belsejébe. Az a kellemetlen meglepetés ért, hogy az ezred a tegnapi késő este kapott friss parancs alapján előre vonult. Hová? Senkisé nem tudta biztosan megmondani. Az egyik azt ujságolta, hogy Alisar község alá, a másik úgy tudta, hogy Belgrád felé. Megállapodtam Szerbia egyik legnagyobb gőzmalomnak, a szabácsi gőzmalomnak árván maradt kürtője mellett és vártam azt a kocsit, amely engem elvinne az ezredem után. A kocsik ezrei tolongtak a poros országúton. A tréncocsik három sorban roskadásig megrakva. Lehetetlen volt rájuk ülni. Végre egy kis paraszt kocsit pillantottam meg.

— Hová atyafi? — kérdezem.

— Bizony én magam sem tudom, — válaszolta a paraszt tisztességtudóan. — Én a Molinári-ezred tréncéhez tartozom, de tegnap este elmaradtam tőlük. Az egyik lovam az úton elpusztult, ezzel az egy gébével pedig nem tudtam lépést tartani az ezreddel. Hej, pedig amikor 13 héttel ezelőtt a bácsmegyei Kuláról elindultam, olyan tüzes paripáim voltak, mint a három hetes menyecske.

Blaskó Antal uram egy lovas parasztkocsiját okkupáltam és különböző utbaigazításokkal megindultam Szabácsból. Dél felé tartottam; az úton folyton azt hallottam, hogy ezredem alig hat hét kilométernyire lehet.

Gyü, Sári, előre! Csodálatos kép. Amerre csak nézünk, mindenütt mozgó emberek, mozgó tárgyak. A kocsik ezrei hol megindulnak, hol egy-egy percre megállanak. Szemben velünk már üres szekerek. Káromkodás, kiabálás, kocsik nyikorgása, lovak nyerítése. A fáradt lovak és a lihegő, izzadt emberek mennek, nyomulnak előre. És mindezt egy-két ember irányítja láthatatlanul.

— Miért állsz meg, te buta? — kiabálja egy trénc-örmester valamelyik közlegénynek.

— Hát csak nem mehetek egy főhadnagy képire?! Ha eccer előttem van egy főhadnagy.

Amerre a széles országúton elhaladunk, két nap előtti véres csaták emlékeit látjuk. A mi katonáink sáncárkái most ép olyan jók, mint a szerbeké. Nagyon érdekesek ezek a fedezékek.

A föltámasztó oszlopok helyett a legkülönbözőbb butordarabok láthatók. Zongorát, kis cséplőgépet, ruhaszekerényt, vasajtót, hordót, foteleket vittek ki katonáink Szabácsból a sáncok elkészítéséhez.

Tovább haladva elérjük az alacsony hegyoldalban a szerb fedezékeket is.

Legalább két méter mélységű, pince-szerű helyiségek két-három sorban egymás mögött. Az árkaikban pokrócokat, székeket, vizes csuprokat, pálinkás üvegeket, francia kártyákat és halottakat találtunk. A francia kártyákat mindig magamhoz is vettem. (Itt említem meg, hogy nálunk is gyakran vidám élet folyik a sáncok között. A Drenovácánál harcolt katonáktól hallom, hogy a sáncok közé este katonabanda vonult ki és szórakoztatta a legénységet. Amikor a szerbek a katonazenét hallották, azt gondolták, hogy rohamot akarunk intézni és rémesen kezdtek lövöldözni. A banda ekkor a bolgár himnuszra zendített, amire aztán a szerb seregben lévő macedonai bolgár katonák tömegesen szökdöstek át hozzánk.)

A sáncokban most talált szerb holttestek eltemetése ma történik meg. A halottak jobbára fiatalok. Gránát ölte meg őket, amely sáncaik tetejét átszakította és halomszámra ronsolta szét testüket. Borzalmas kép. Alakok fej nélkül, fejek törzs nélkül. Némelyiknek a térdkalácsa a homlokába nyomva, a koponyája pedig a hóna alatt.

El innen ... A bácskai kis löveghézen kapaszkodik föl a dombos-hegyes úton. Blaskó gazda sopánkodni kezd:

— Jaj, mikor tanálok én meg a Molinári-trénc. Tegnap este óta nem ettem. Ha rájuk nem bukkanok, én bizony felkötöm magamat.

Csillapítgatom, de most már magam is nyugtalankodni kezdek. Hol vannak az enyéim? Reggel fél tíz óta jövök, áthaladva vadidegen tájakon, emberrengetegek, és marhacsordák százai között. Most már fél kettő. Hová megyünk, merre tartunk?

Mellettem halad egy nagy Benz-gép üresen. Megálltom. A kocsiban egy nagyobb láda és néhány apró ruha darab van. A katonai söfőr mellett örmester ül. Megkérem, hogy vigyen tovább, mert ezzel az egy lovas szekérral sohase érem utól az ezredemet.

— Ez ugyan K. kegyelmes ur kocsija, de azért Leskica-mlimig elviszem az urat, — mondja.

Gyorsan beköltözködöm az autóbába. A ládán kívüli egy szürke gallérvédő, egy darab szappan s egy zöld zsák hevert ott. Mindössze ennyi csomagja van a Száván tün egyik seregünk parancsnokának, amikor a meghódított területen költözködik. Negyed óra múlva az auto megáll. Leskica-mlinnél vagyunk.

— Itt kell bevárni a kegyelmes urat, — mondja az örmester, — mert nemsokára megérkezik Tabanovicból.

Husz percig várok. Körülöttem a legcsodálatosabb látványok. Huszárok, ulánusok, tüzérek, gyalogosok, vörös kereszt kocsik, füstölő mozgó konyhák, amelyek nyomában sertések és vágómarhák megszámlálhatatlan

mege. Jobbra két katona öt rongyos szerb asszonyt és három éhes, fáradt szerb katonát kísér. Utánuk megvasalva biceg egy zord tekintetű komitácsi. Hát még mindig nem vészett ki a magjuk? Az erdőben orvul lövöldözött átvonuló csapatainkra.

Egy gazdasági épület mellett tisztetek tanyáznak. Néhányan ingujjra vetkőznek a meleg napon és a földön guggolva ebédelnek. Tisztek, orvosok állnak, várnak. A parancsot várják, hogy előre-e, vagy jobbra haladjanak?

Ujabb automobil tűnik föl Szabács felől. Ismerős tiszt: M—y, hadbiztonsági százados Kobek Kornél képviselő ötven lóerős gépjével. Fülkapok rá és tovább megyek. Rövid idő múlva megállunk.

— Most J... kon vagyunk, — magyarázza a százados. — Ez már harminc kilométernyire van Szabácstól. Én tovább nem megyek, mert nekem itt újabb parancsra kell várni.

Minden gépszerű pontossággal történik. Csakugyan rövid félórai várakozás után egyik mellékutól huszár érkezik és kis cédulát nyújt át a századosnak. A parancs. Még, ma T.-ig kell menni, s holnap tovább folytatni az utat az újabban küldendő parancs értelmében. Az említett T... negyven kilométernyire van Szabácstól és késő éjjel lesz, amire a főcsapatok oda eljutnak. A százados nem használhatta tovább az autót, mert az itt kezdődő hegyi utak géppel csaknem járhatatlanok.

Megtudom itt a következőket: A szerbek hétfőn éjjel itt megkezdtek a teljes visszavonulást és a Pocerina hegyen foglaltak állást. A másfélezer méter csúcscsal bíró hegység már itt kéklik előttünk és idehallani az ágyuk tompa bömbölését. Háromezer szerbet elfogtunk. Az ellenséges haderő két részre oszlott eddig: a Drinán Boszniából átkelt csapatra és arra, amely Szabácsot védte. Mivel Potiorek serege a szerbekre nagy csapást mért, az ellenség általános visszavonulást rendelt s így megelőzhette a két tűz közé való szerítést. A két szerb sereg most egyesül és a hegyek közé vonulva áll föl Valjevó és Belgrád védelmére. Az a sereg, amelyhez én csatlakoztam, gyors iramban üldözi a futó ellenséget és a hatalmas utat nem egészen egy nap alatt tette meg. Az ő nyomukban ma a következő községeken haladtam át: L...a, C...o (járási székhely), V...a, J...k. Mivel a hegyek között, Szerbia mélyén geográfiai nehézségek következtében talán hosszabb időt vehet igénybe előhaladásunk, elhatároztam, hogy ahhoz a sereghez csatlakozom, amely Szabácstól keletnek vonulva Belgrád ellen indult.

Bolgár Lajos.

AZ ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (4jél-nappal)	— 357
Szerkesztőség (csak 6jél használható mellékállomás)	— 151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	— 151
nyomda	— 151

Kedvező helyzetünk a galíciai harctéren.

Egy tényleges altábornagy csapataink elhelyezkedéséről. — Az erők kiegyenlítődése. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 14.

Schatz Gusztáv császári és királyi altábornagy írja a következőket az északi harctéren beállott új helyzetről:

— Október végén az osztrák-magyar seregek a német csapatokkal egyetemben, elérték az új offenzíva során a Visztula—San vonalat. Részleges összeköttetésekben jelentékeny, a két folyón kereszteződött és előretört orosz erőket vertünk itt vissza, miután a két hadvezetőségnek az orosz túlerő időjkorán történt fölismerése megtiltotta, hogy elhatározó mérkőzésbe bocsátkozzanak. Csapataink tehát elhúzódtak az ellenség közeléből, visszavonultak, hogy újra csoportosulva, kedvezőbb körülmények között kezdjék meg ismét az offenzívát.

Seregeinknek ezt a manőverét a közönség nagy része nem értette meg jól és épen ebből a meg nem értésből bizonyos nyugtalan-ság eredt. Laikusok számára a visszavonulás egyértelműnek látszik a megverettséssel. Hogy ez nincsen így, azt a mindennapi élet is igazolja. A vivő, aki ellenfele veszélyes vágását visszaugorva elkerüli, a sakkjátékos, aki partnere tenyertő lépéseinek hálójából visszavonja bábjait; még nincs megverve: hiszen a következő pillanatban a vivő eselvéggel előre törhet, a sakkozó esetleg a tábla másik oldalán új, veszélyeztető akciókat kezdhet.

Az itt elmondandókban laikus számára is érthetővé kívánom tenni az északi harctéren történeteket, hogy a megértés megnyugtassa az aggodalmaskodókat.

Október közepén jutottak el seregeink a Visztula és a San vonalához. A német seregek részint a keletporoszországi határon Wladislawow és Lick közt álltak, másrészt a Visztula partján Novo Georgievsk, Varsó és Ivangorod váraival szemben. Az osztrák és magyar csapatok Ivangorodtól a Visztula, majd tovább a San mentén helyezkedtek el Przemyśl, onnan Stary Samboron, Turkán át Skoleig és ezzel a legutolsó vonalukkal átkarolták már az orosz frontot. (A bukovinai harcokat, amelyek a nagy akcióval nincsenek direkt összefüggésben, nem tárgyalom.)

A leírt hosszú harc vonal mentén mindennél szorosabban közelébe jutottunk az oroszoknak és heves küzdelembe bocsátkoztunk velük. Különösen jelentős volt az október 15-én vívott ütközet Varsó és Ivangorod között, ahol a németek hat, vagy nyolc orosz hadtestet kergettek a Visztula túlsó partjára és a mi csapataink október 22-én Ivangorodnál egy orosz hadtestet szinte megsemmisítő vereséggel fűamítottak meg. Ezeknek a harcoknak az volt a célja, hogy az oroszokat teljesen visszaverjük a San és Visztula folyókra túlra és Novo-Georgievsk, Varsó és Ivangorod erősségeit a Visztula balpartján körülzárjuk. Csapataink azután több helyen átlépték volna a Visztulát és a Sant egyrészt azért, hogy az említett erősségek körülzárását a jobb parton is befejezzék, másrészt azért, hogy orosz csapatokat újra megáramadjuk és megverjünk.

Még mielőtt ennek az akciónak a keresztülvitelére megkezdődtek volna a harcok, mindkét hadvezetőségnek tudomására jutott — körülbelül október végén — hogy Varsónál a német fronttal szemben túlnyomó erejű orosz

csapatokat koncentráltak. Hogy ezek az itt felbukkant orosz csapatok a front mögött vasuton és gyalogos meneteléssel kerültek-e Varsóhoz a galíciai orosz balszárnyról, vagy pedig az orosz birodalom belsejéből szállított új erők voltak-e, azt a híradásokból nem lehetett megállapítani. A német hadvezetőség mindenképpen nehéz helyzetbe került, mert nem csupán arról volt, hogy Varsónál jelentékeny számu és fölényes erejű ellenséggel áll szemben, hanem Novo Georgievsktől nyugatra történő átkaroló mozdulattól is kellett tartani. Az a két körülmény utját állta az erősségek tervezett körülzárásának és lehetetlenné tette, hogy az erős ellenséget a Visztulán átkelésben sikerrel akadályozzák meg. Az oroszoknak viszont épen az említett erősségekre támaszkodva megvolt az a fölényük ezen a terepen, hogy tetszés szerint a Visztula jobb vagy balpartján bocsátkozhattak volna harcba a németekkel a mindenkori helyzetnek legjobban megfelelő pozíciókból.

Hogy a kedvezőtlen szituációból szabaduljon és a döntő csata sorsát ne tegye ki bizonytalan szerencse eshetőségeinek, a német hadvezetőség szükségesnek látta, hogy csapatait olyan messzire vonja vissza, ahonnan jobb körülmények között ismét átmehet offenzívába. A németek visszavonulása következtében mi is kénytelenek voltunk seregeinket hátrább vonni, ha nem akartunk abba a veszélybe kerülni, hogy az oroszok észak felől átkarolnak és elszakítanak a németektől. A visszavonulás a balszárnyon (Varsónál) kezdődött október 27-én.

A megállapított mozdulatok végrehajtása után a német seregek általában a német-lengyelországi határon, a Warta folyótól délre helyezkedtek el. A keletporoszországi csapatok azonban megtartották előbbi állásaikat. A monarchia seregei Krakó és Przemyśl erősségei között, valamint Przemyśltől keletre a Kárpátokban foglaltak állást. Természetesen ez a megjelölés a hadállásoknak csak nagy általánosságban mozog. Hogy a szövetséges seregek az említett pontoknál valamivel előbbre, vagy hátrább állanak-e, az a visszavonulás hadmozdulatainak megvilágítására nem bír jelentőséggel.

Az a kérdés tehát, hogy milyen előnyöket biztosított a szövetséges seregeknek a visszavonulás és mennyivel vagyunk ma offenzívába lépésre kedvezőbb helyzetben, mint volnánk, ha a Visztulánál maradunk és ott folytatjuk a küzdelmet. Mindenekelőtt ki kell emelnünk azt, amit már jeleztünk: az oroszok nem támaszkodhatnak a három hatalmas Visztula-parti erősségre, a mi csapatainkat pedig nem gátolja mozdulataik végrehajtásában a Visztula és San vonalának jelentős akadálya, úgy, hogy jelenleg már csak az oroszok erőbeli túlsúlyával kell számolnunk. És ez a túlsúly is jelentékenyen megesappon. Novo Georgievsk és Varsó kétszáz kilométerre van a német határtól. Ezen a kétszáz kilométeres hosszú és széles területen kell fenntartani az oroszoknak összekötő vonalaikat, amelyeknek biztosítására megfelelő erőket kell hátrahagyniuk. A mi frontunkban pedig Przemyślt esetleg Krakót is körül kell zárniuk és az ostrommal foglalkoztatott csapatok a harcmező számára elvesztek.

Míg azonban egyrészt az itt elmondott célokra rendelt orosz csapatok elvonása kiegyenlíti az erőket, addig ez az erőkiegyenlítés minden valószínűség szerint más oldalról is megtörténhetik azzal, hogy a németeknek idejük lesz újabb csapatokat vonni magukhoz, más pozíciókból, vagy egészen új formációkat az ország belsejéből, még pedig körülbelül a Warta és Visztula között Posen és Thorn támasztékokkal. De a szövetségesek helyzetét teszi előnyösebbé az is, hogy az oroszoknak újabb állásaikban nincs módjukban a front mögötti seregfeleszereléseket csapatszállító vonatokkal úgy végrehajtani, mint amikor Novo Georgievsk—Varsó—Ivangorod, Malkin—Siedlec—Lublin, Bielsztok—Brest Litovsk—Chostán, továbbá Ivangorod—Brest Litovsk és Varsó-Bielsztok között két-sínű vonalhálózat bonyolította le a szállításokat.

A szövetséges seregek arcvonala — mint térképről megállapítható, most megtört és a német front keletnek, az osztrák-magyar pedig északkeletnek irányul. Ennek az elhelyezkedésnek az az előnye, hogy ha az orosz támadás Németország felé irányul, úgy a monarchia serege, ha pedig Galícia felé, akkor a német sereg veszélyezteteti a támadók oldalát. Azonkívül úgy az egyik, mint a másik irányú támadás esetén veszélyben foroghatnak az orosz seregek hátulról is: vagy a Kelet-Poroszországi német, vagy a galíciai osztrák-magyar csapatok részéről. És akármelyik eshetőség ellen akar védekezni az ellenség: újabb csapatokat kell elvonni a harc vonalából, újból gyengíti önmagát.

Láthatjuk tehát, hogy az osztrák-magyar és német szövetséges seregek helyzete a Visztula partján elfoglalt állásaikkal szemben jelentősen javult és hogy az a veszteség, amelyet a már elfoglalt pozíciók feladása jelent, bőségesen kiegyenlítődik az új helyzetben nyert előnyökkel. Nem szabad tehát a kedvező, vagy kedvezőtlen eredményt laikus szemmel csak abból itélni meg, hogy mekkora a földadott terület. (Ez ebben az esetben meglehetősen sok: Lengyelországnak a Visztulától nyugatra fekvő része és teljes Középgalícia.) Az elmondottak figyelmes olvasója már tisztábban látja a helyzetet és megérti azt is, hogy az egész akció érdekében gyakran föl kell áldozni a részleteket és hogy ez a föláldozás csak átmeneti jellegű.

Visszavonulásunk másik hátrányát Przemyśl újabb ostromában, sőt most már Krakó-nak is küszöbön álló körülzárásában találják. A hozzáérőnek tudnia kell, hogy az erősségek épen azzal töltik be normális feladatukat (a felvonulás, esetleg visszavonulás fedezését), hogy az ellenség erejét magukhoz vonják. Hogy az adott esetben milyen előnyöket jelent az erősségek ostromára rendelt orosz erők elvonása, azt már kifejtöttük. És itt emlékeztetünk arra is, hogy Przemyśl első körülzárása hatvenezer emberébe került az oroszoknak.

Ha azonban a tények helyes fölismerése után nyugalommal tekinthetjük az északi harctéren levő szituációkat, akkor egyúttal bizton számíthatunk a bekövetkező események kedvező fejlődésére is. A német hadvezetőség valamint a miénk a háború folyamán már ismételtelen bizonyították, hogy a mindenkori helyzetet tisztán fölismerik, csapataikat annak megfelelően gyors és helyes elhatározással helyezik el alkalmas területen és kivihető feladatokra.

Számon előrehaladt szerbiai offenzívánk megállítása és az ott nélkülözhetővé vált csapatoknak északra szállítása; a zamosczi és kraszniki fényes győzelmek után seregeinknek

a szépen végrehajtott támadásból visszavonása; a német seregnek a gumbinni győzelem után Keletporoszországban elrendelt visszavonulása, ami a tannenbergi döntő győzelemhez vezetett: mind-mind a két hadvezetőség rendelkezéseinek helyességét igazolják. Most is bizhatunk tehát abban, hogy hadvezetőségünk vitéz csapatainkat a kellő pillanatban döntő győzelemre vezényli.

A közös bank kormányzója a hadikölcsönről.

— Popovics Sándor nyilatkozata. — A háború terheinek természetes alapja.

Távirati tudósítás.

Budapest, november 14.

A Budapesti Hírlap vasárnapi száma Popovics Sándornak, az Osztrák-Magyar Bank kormányzójának a hadikölcsön jegyzésére buzdító nyilatkozatát közli. A nyilatkozat ezeket mondja:

— A hadviselés alapjait manapság a háborút viselő népek fizikai, morális és gazdasági erejének telje képezi. Ami a két első: a fizikai és morális erőt illeti: az eddig történetek fényes tanúságot tesznek amellett, hogy a nemzet az idők szavát megértette, küzdött és fog küzdeni, amint a múltak dicsősége, a jelen és jövő szükségére megköveteli. Most körül sorra a hatalmi tényezők harmadika: a gazdasági erőforrások összegyűjtése a nemzeti védelem céljaira.

Ugy tartom: mindnyájunk kötelessége, hogy ennél a munkánál a magunk tehetsége szerint a részünket kivegyük. De nemcsak a hazafiság, hanem a gazdasági célszerűség is mellette szól. Nem értem ezalatt azokat az előnyöket, amelyekkel a pénzügyminiszter az új kölcsönt ellátta: a rendesen jóval nagyobb kamatoztatást, a kölcsönt nyújtónak azt a jogát, hogy választhat: vajjon föltétlenül kölcsönöz az államnak, avagy bizonyos idő múlva a tőkéjét visszakövetelheti; nem azokat az intézkedéseket, amelyekkel a közgazdaság egyéb szervei a miniszter akcióját és ezzel a kölcsöntadó közönség érdekeit előmozdítani képesek. Elvégre úgy gondolom: részt kellene vennünk a hadikölcsön előteremtésében kevésbé kedvező tőkeelhelyezési lehetőség mellett is.

Amire én gondolok és amire nyomatékosan ráutalni óhajtánék, az annak a megfontolása, hogy a háború roppant terheit bármiképp rendezzük is: azokat a közgazdaságnak kell viselnie és ezért az utóbbi szempontból tartózkodás nélkül helyeselnünk kell, hogy a pénzügyminiszter oly módot bocsát rendelkezésünkre, amely az anyagi terhek viselését természetes alapokon teszi lehetővé és e mellett arra is alkalmas, hogy a pénzforgalmi eszközöknek a gazdasági termelés minden ágát alapjaiban veszélyeztethető mesterséges megszorítását hatályosan megelőzze. Aki most részt vesz a kölcsönben, az nemcsak a nagy küzdelemnek osztályosa, de a nemzeti vagyon alapjait is erősíti.

Naptárhirdetőink

szíves figyelmébe.

Az Aradi Közlöny kiadóhivatala az előbbi évekhez hasonlóan az idén is díszesen illusztrált naptárt ad ki. Arra kérjük t. hirdetőinket, hogy feladni szándékolt hirdetésüket — annak megfelelő helyen való elhelyezése érdekében — ideje korán hozzánk juttatni szíveskedjenek.

Három napos csatában Galicia földjén.

Az igazi csatatűz. — Huszárok egy falu ellen.

(Az észak-keleti harctérre küldött tudósítónktól.)

Galicia, november 9.

Az ember itt tanulja meg, milyen rossz képet alkotott magának otthon a fogalmakról... Éjszaka, eső, hideg, fáradság... Milyen könnyen odavetett sorok voltak ezek néha. Éjszaka: valami jóleső csendesség és nyugalom, minden lármát elűnt s ott, a Hungária sarokasztalánál hárman-négyen a munka után halkán és boldog nyugalommal vitákozunk, beszélgetünk. Éjszaka: egy szalmazsák, hatan-nyolcan egy szobában, kívülről folyton zaj, társzekerek, nehéz protznik jönnek-mennek, kiáltások, fütttyjelek. Mély álmából riadtan ugrik fel az ember, mi esoda zaj van? Olyan bizonytalan, olyan sötét minden. Kint misztikus vörös pontok szerte szőjel, melyek mellett gémberedett tagokon gözölög a ruha. Megint egy kiáltás, távolról valami tompa dörgés... Mi az...? Csak nem... Mi az a dörgés, dübörgés... Egy kínos kérdés — magának is alig vallja be az ember — mindig ott lappang a koponya tekervényei között fenyegetőleg, ijesztőleg... Nem, nem; csak kocsis dörgés! Viasszadólhatunk, nincs alarm, nincs éjszakai támadás. Az éjszaka, az imádott éjszaka... most rémekkel teli s borzalmas bizonytalanságot takar leple.

A hideg... Otthon: vastagabb ruha, télikabát. Itt: valami, ami ellen alig van védelem. Kés, amely át és áthatítja a húst, valami fantom megforgatja testünkben éles pengéjét, felnyitja a csontokat és ott hasogatja a velőt. Lábszárvédő, hősipka, gyenge fegyverek a küzdelemben. Három-négy alsóruha egyszerre, de minden biába. Számtalan tű hatol át a gyenge páncélban s néha csak egy a vigasztalás: még egy-két perc s aztán nem bírom tovább, még egy-két perc s akkor lerogyok a kőkemény rögre s aztán minden mindegy... Csak egy, ami áldott és szent: a tűz, a biborvörös, ropogó tűz, amelynek üszkös hamvai az út mellett jelzik a helyet, ahol ha csak öt percre is megállt a sereg. A pihenés legelső jele, hogy ropog a tűz, máglyák hosszú sora, melyeknél nyolc-tíz ember feledi az elmúlt percet boldogan melengetve gémberedett ujjait.

Fáradság... Óh, hányszor vettem ok nélkül ajkamra e szót, megszenstelenítve azt. Három-négy órai munka után kávéház bársony fotőjébe dülve mertem mondani: „Fáradt vagyok”. És most... Napok, folytonos meneteléssel, előre és hátra, mint a sakkfigurák, álmatlan éjszakák s három-négy órai pihenő.

Egy hét, amelynek majdnem minden egyes órája kemény munkában, erőltetett menetelésekben telt el. Reggel négy órakor „Aufsitzen” és csak este nyolc órakor az „Absitzen”, de a lovak nyergelve maradnak, csak a hevederszíjat lehet megengedni.

Három napos ütközet D.-nél. A negyedik, amelyben részt veszek, az első, amelyben látom a háború képét.

Az első nap az előcsatározások. A szokott kép és a hangzavar s mosolyogva konstatáljuk egy-egy ágyulövésnél: ez a mienk volt, ez az övék. Minden a megszokott mederben. Tegnap még patulok lövöldöztek egymásra: a hatalmas bestia kinyújtotta csápjait, tapogatóit, amely rátalált a prédára s mint a csigabiga szarva, ha valamit érintett, hirtelen visszahúzódott. Ma hömpölyög egymás felé a két polyp alakú tömege s már cibálják, harapják, tépik egymást.

A második nap. Feljegyzem: november hatodika, pedig úgysem felejttem el soha. Egy hegyoldalról nézem ütegeink közelében a történeteket. Huszonhat ágyunk szól egyszerre. Pokoli koncert, melynek akkordjai a velőt hasogatják, ideget tépik. A srappellek sivatásába a nehéz haubitzok mély, menydörgésszerű dübörgései szólnak, közben-közben folytonosan, minden pauzát kitöltve a golyók sípszava hangzik. Most füst és a poklok kénbúze, átkozott robbanás: a hátunk mögött csap le a srappell, átkozott emberi fej pokoli találománya. Nincs öt pernyi szünet, dörög és süvölt a levegő, tépi, tépázza, cibálja az idegeket, a végítélet, a borzalmak napja. S folyton csak egy német verssor jár a fejemben:

— Vater, ich rufe dich, Vater, ich rufe dich!

A segélyhely közelében. Jönnek és hozzák a sebesülteket, a legtöbbjének balkarján lueskos vértől a ruha. Egy tiszt. Arcát furta keresztül a gépfegyver golyója, patakokban ömlik róla a bibor vér, szürke uniformisa mindenütt piros. Vér, vér. A nevet kiáltják. Meglepődve nézek fel: egy szanitéc. Két-három szót kiált felém: „Arad... augusztus óta...” Emlékezem már: bankhivatalnok, az Általános Takaréknál, a neve nem jut eszembe, talán Kovács, vagy ilyesmi.

Este. Visszajönnek a huszárok s pár szaggatott szóval elmondják, mi történt velük. Attak egy falu ellen. A huszárlövön nagy sejba, de mindegy, parancs: parancs. Es mennek veszett mars-marsban neki az ágyutűznek, az ellenséges gyalogságnak, a falunak, melynek minden egyes fehérre meszelt szelíd háza: a halál kapuja. Hogy volt, mint volt, most már egysem tudja, csak annyit, hogy az isten vigyázott rájuk, nem történt semmi baj. Csak amikor már vége volt, akkor vette észre az őrmester:

— Vézrik a főhadnagy ur!

Az a csepp vér mindenkinek egyformán fáj; a főhadnagy vére, a főhadnagyé — kapitány lesz nemsokára, — akit a generálistól kezdve a közhuszárig egyformán szeret az egész divízió. A seb szerencsére csak könnyebb: keze fejét surolta a golyó. A főhadnagy mosolyogva huzza le a tépett, véres keztyűjét:

— Oda se neki!

A század akaratlanul éljenzésbe tör ki. Katonanyelven ezt úgy hívják: „A szolgálatot tovább is ellátja.”

Aztán még egy nehéz feladat: az ellenség hátába kellett kerülni N. faluig. Szerencsére segít az isten: kód ereszkedik s egy óra múltán a főhadnagy jelentheti a tábornoknak: **Az ellenség megkezdte a visszavonulást.**

Este. Vacsorát hoznak, de nem nyul hozzá egyikünk se: csak ledülni, csak pihenni. A sötétben beszélgetünk a főhadnaggyal, néhány szaggatott álmos szót, Aradról, az elmúlt szezorról, a kulturpalota parfümös terméről, a bálakról, leányarcokról.

— Hej — mondja a főhadnagy — ha még egyszer, ha majd megint elhuzathatom a Hungáriában Szent Dávid nótáját...

Zádor Jenő.

Nagy csata áll Kelet-Poroszországban.

— Krakó zárt város. — Seregeink elhatározó győzelme Szerbiában. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Budapest, november 14.

Galiciában az oroszok nagy lovascsapatok felvonultatásával ki akarták fürkészeni új elhelyezkedésünket, de úgy itten, mint a porosz-sziléziai határon felderítő kísérletük minden vonalon kudarcra végződött. A német seregek egy orosz hadtestet visszavertek és 1500 foglyot ejtettek. Közép-Galiciában az oroszok igen lassan nyomulnak előre. Az előre tolt nagyobb orosz lovas csapatok arra engednek következtetni, hogy az oroszok tovább folytatják előnyomulásukat és így rövidesen új harcok várhatnak derék csapatainkra az északi harctéren. A mi stratégiai helyzetünk, amint az nemsokára tisztán ki fog derülni, igen kedvező.

A déli hadiszíntéren mindnagyobb eredménnyel folyik a megvert szerb seregek üldözése. Ha a jelek nem csalnak, a szerb hadsereg már legközelebb igen súlyos helyzetbe kerül. Legalább is majdnem egész trónjének elvesztése fenyegeti. Északi szárnyunk gyors előnyomulása gazdag eredményeket hozhat. Potiorek nem enged, csapatai tudják, hogy most döntő eredményt lehet elérni és épen ezért emberfeletti munkát teljesítenek.

Tisza István gróf a harctéri helyzetről.

Tisza István gróf, magyar miniszterelnök a Berlingske Tidende haditudósítójának Budapesten nyilatkozott. A háború szükséges volt, — mondotta — mert a hurkot tették nyakunkra. Két év múlva bizonyosan bekövetkezett volna. Seregeink lelkesedéssel, hősiességgel mennek a küzdelembe. Szellemük bizonyossága ügyünk igazságosságának.

Berlin. A Vossische Zeitung méltányolja Tisza István gróf román akcióját, amelynek jelentőségét az európai összhelyzetre felesleges részletesebben fejtegetni. (Táviróda)

Németek nagy csatája az oroszokkal.

Berlin, november 14. A Berliner Tageblatt szerint Kelet-Poroszországban nagy csata áll. A németek éjjeli szuronyrohama folytán az oroszok már alig állnak helyt.

Krakó kiürítése.

Róma, november 14. (Cenzurálva.) Pétervárról jelentik: A nagyvezérkar november 11-ikén éjjel hivatalosan közlésezi: Krakót zárt városnak nyilvánították. A polgári lakosság elhagyta a várost.

Varsó bombázása a levegőből.

Krakó. A „Cas” jelenti, hogy november 8-án délután német repülőgépek szállottak Varsó fölébe s összesen tizennégy bombát hajítottak le. Egy bomba a Marsalkowa-utcában, egy másik a Jeruzsálemszka-utcán esett le s házakban nagy károkat okozott. Két bomba az Elektronela-uton robbant fel, egy férfit és két fiatal leányt megölt. A legborzalmasabb hatása annak a bombarobbanásnak volt, a mely a Dsika-uton történt. Itt a bomba egy csoport ember közé esett és mikor elszállt a füst, hét holttest és husz súlyosan sebesült hevert a földön.

Oroszország japán ágyukat vásárol.

Bécs. Stockholmból jelentik: Oroszország Japántól 300 ágyut vásárolt. Az ágyuk olyan típusúak, mint amilyeneket a japánok Port-Arturnál használtak. Az ágyukból hármat előre küldtek, ezek már megérkeztek a Sweaborg-ba, ahol azonnal kipróbálták őket.

Orosz hivatalos jelentés.

Pétervár. (Cenzurálva.) A Messenger de l'Armée tudósítója jelenti az északi harctérről november 10-én:

— Az orosz hadsereg akciója az egész vonalon folyik. A németek főleg az északi rayonokban erősen védik pozícióikat. Ezek a német csapatok már edzetek az utolsó harcok folytán, de az oroszok részéről is nem kisebb a harci kedv.

Kapitulálni kénytelenek a szerbök.

SZÓFIA. Az Utrónak egy sebesült szerb tiszt elmondja, hogy az osztrák magyar sereg tizszer egymásután is rohamra indul, de elhatározóan győz. A szerbök veszteségei iszonyúak, a sebesülteket részint elhagyni kénytelenek. Nem marad más hátra, mint a kapituláció.

Szerb hazugságok.

Róma. Nisből jelentik a Tribunának: A szabócsi harcokról hivatalosan ezt a jelentést adták ki: November hatodikán, miután az ellenség hevesen ágyúzta jagodnai és gucevoí pozícióinkat, elkeseredett harcok játszódtak le ezen a vonalon. Ugyanez nap reggeli hat óra tájban az ellenség nagy erővel megtámadta a Szabács körüli állásainkat. Heves harcok után, melyekre egyik ezredünk kényszerítette az ellenséget, az ellenség kénytelen volt előbbi állásaiból visszavonulni. Az ellenség sok halottat hagyott hátra. Előbb említett ezredünk egy ellenséges tisztet és körülbelül száz katonát fogott el. Ugyanez nap reggeli öt órától esti 5 óráig az ellenség hevesen bombázta dobricsi pozícióinkat, seregeink rettenetes ágyutűz közepette a hősiesség igazi csodáit művelték. Nyugodtan várták az ellenség támadását, melyet visszazsorítottak. E harcokban az ellenségek érzékeny veszteségei voltak. Belgrád körül egy ellenséges felderítőcsapat akart átkelni a szerb partra, azonban vissza lett szorítva. A többi frontról semmi fontosat nem jeleznek. (Ime a szerbök még mindig győzelmi jelentésekkel ámitják a világot és még Szabács oltárát sem ismerik be.)

Szerbiában sorozták a 18 éveseket.

Szófia. A szerb katonai parancsnokság intézkedést tett, hogy az 1896. évjárat sorozás alá kerüljön.

Francia flotta az Adrián.

Raguza. Az immár beállott kedvezőtlen időjárás nagyban megnehezíti a franciák és montenegróiak akcióit. Elfogott montenegróiak beszélik, hogy a Lovosonon lévő francia tüzérek igen deprimált hangulatban vannak, mert a hideg ellen nem tudnak védekezni. Újjeli őrségen már többen megfagytak s nagyrésztük megbetegedett. A déli órák kivételével sűrű köd üli meg Kattaró környékét, a hegységeken pedig térdig ér már a hó. A partvidéket

is állandóan köd lepi el s így a francia flotta operációiban hamarosan kényszerű szünet fog beállani.

Bulgária ultimátuma Szerbiához.

Bécs. Szófia lapjelentések szerint Csolokantics nisi bolgár követ, akit jelentéstételre hívták a bolgár fővárosba és Ferdinánd király kihallgatáson fogadott, Bulgáriának a szerb kormányhoz intézett jegyzékével fog Nisbe visszatérni. Ez a jegyzék, amelynek szövegét minisztertanácsban állapították meg, amelyben Csolokantics követ is részt vett, hír szerint a macedón kérdés szabályozása tekintetében állít fel bizonyos követeléseket, amiket Bulgária legutolsó feltételeiként jelöl meg. (Bud. Tud.)

Jegyezzünk hadikölcsönt!

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Vasárnap: Dólután: Tatárjárás, este Falurossza. — B.
Hétfő: Igló diákok. — C.
Kedd: Mozikirály. — A.
Szerda: Timár Liza. — B.
Csütörtök: Ember tragédiája (új betanulással). — C.
Péntek: Ikrak a táborba, új operett új előszór. — A.
Szombat: Ikrak a táborba. — B.

* Iglói diákok. Holnap, hétfőn kerül színre ez a kedves, szép zenéjű magyar daljáték, amely Aradon mindig nagy közönséget vonzott a színházba. A darab teljesen új betanulás és szereposztással kerül színre. A főbb szerepeket Heppesné, Járny, Győző, Kiss Miklós, Várnay, Deili, Polgár játsszák. A mozikirály a tavalyi idényben nagy sikert aratott nagy operett kedden kerül színre. A két főszerepben Dióssy és Pataky Vilma, míg a címszerepet Győző játssza. Ikrak a táborban című berlini és bécsi színházak állandó műsorán lévő nagy operettje pénteken kerül színre.

* Művészlelek. (Nagy társadalmi dráma az Urániában.) Elsőrangú új műsorral szolgál ma az Uránia színház közönségének. A mai műsor slágere egy gyönyörű társadalmi dráma a művészek és a művészetnek világából. Megkapó poézis, báj ömlik el az egész drámán, melynek mesteri kiállítása magasan kiemelkedik és elsőrangú helyet foglal el az idei szezon nagysikerű újdonságai között is. A téma egy felettünk álló világból van véve, melyet a legtitiztábban, a legérthetőbben tár elénk a kép, bővelkedve drámai jelenetekben, megkapó fordulatokban. Elsőrangú művészek adják az egyes szerepeket és alakításaik a legkiválóbbak közé tartoznak. Beleviszik művészi tökélyüknek minden erejét, hogy a legnagyobb művészettel tudják visszaadni a dráma meséjének szépségeit. Az ezüst róka egy kisebb társadalmi életkép, mely azonban szépségére nézve bármilyik nagy slágerrel vetekedik, meséje érdekes és vonzó, úgy, hogy méltóan sorakozik a műsor kiváló slágere mellé.

* Hadifogoly. (Háborús dráma az Apolló vasárnapi műsorán.) A mai időkhöz stilszerű hangulatot váltott ki a publikumból az a grandiózus amerikai dráma, amelyet ma mutatott be az Apolló-színház. Az amerikai polgárháború kedves látványossága volt a mozibárájóról publikumnak s különösen nagy érdeklődéssel nézzük végig most az ellenséges seregek véres csatáját, amikor mi is a történelem napjait éljük. A csatamező fenséges borzalmának perspektíváját nyitja meg előttünk a Hadifogoly című amerikai háborús kép, amelyet a szombati premieren frenetikus tapsal kísért a közönség. Az obszitos, ez a kedves romantikával megírt darab a Napoleon korabeli idők háborús emlékeit idézi fel emlékezetünkben. Az új műsor bevezető része a különböző hadiszíntereken készült eredeti felvételekből áll. Ezek a képek egészen közel hozzák lelkünkhez a nagy világháború történelmi eseményeit. Rég volt az Apolló-színháznak ilyen hatalmas műsora, amely megrövidítés nélkül kerül vasárnap is vetítésre. A vasárnapi publikum rajongott kedvence, Ducibácsi is fellép. Hétfőn egészen új programja lesz az Apollónak.

Százötvenezer német megkínzása Oroszországban

— Gyűlölet az idegen alattvalók ellen. Foglyok a kolera barakkban. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 14.

Ellentétben azzal az emberséges és szelid bánásmóddal, amelyben a német nép nemcsak a hadifoglyokat, hanem a Németországban maradt ellenséges állambeli alattvalókat is részesíti, egyre több panasz hangzik fel az oroszok ellen, akik kiméltelen nyersséggel mutatják ki gyűlöletüket védtelen németekkel szemben.

Mikor a háború kitört, az orosz kormány mindenekelőtt elfogatta a hadköteles korban lévő német és osztrák-magyar alattvalókat. Ez intézkedés ellen nem lehetne semmit se felhozni, ha nem lett volna felháborító az a mód, amelylyel ezeket a szerencsétleneket a Volgától északra és az Uraltól keletre fekvő kormányzóságokba szállították. Szabályos szállításhoz ez nem is nevezhető, hanem sokkal inkább a legkeményebben alkalmazott erőszakos elhurcolásnak. De ez még nem volt elég. Csakhamar öregebb embereket is elfogtak, még asszonyokat és gyermekeket is. Egy igen tekintélyes német konzult, aki már hetven éves is jóval elmúlt, családjával együtt az északi Urálba szállították. Habár az aggasztó felajánlotta, hogy az összes költségeket maga fizeti, nem engedték meg neki, hogy utazzon, hanem a legbrutálisabb módon kényszerítették rá, hogy végigszenvedje a foglyszállítás iszonyú fáradságait. A sors által ilyen keményen sújtott embertől minden szó nélkül elszedték irásait és alig vihetett annyi podgyaszt magával, ami a legégetőbb szükségletre elegendő.

Hogy az a csekély pénzkészlet, amely a németeknél volt, csakhamar áldozata lett az orosz hivatalnokok zsarolási vágyának, az természetes. A szegény emberek utolsó garasát is elszedték azon a címen, hogy a Vörös Keresztnek adják. Ritkán követek el durvább visszaélést olyan nemes intézménnyel, mint a Vörös Kereszt.

Hitelt érdemlő jelentések szerint több százra rug azoknak a 45 és 80 év közti embereknek a száma, akiket elszállítottak, tehát olyanokat is, akik katonai szolgálat szempontjából már nem jöhetnek számba. A pétervári amerikai konzul hiába tett lépéseket idáig, hogy kiszabadítsa ezeket a jogtalanul fogva tartottakat. Hogy ilyen körülmények között a privát tulajdont sem kimélték szent Oroszországban, hanem lovat, kocsit, autóbilit egyszerűen elraboltak, az csak természetes.

Igazolásul a még gyerekkorban lévők és a már öregebbekkel szemben tanúsított durva bánásmódjukért, azt a jogaimet hozták fel az oroszok, hogy a német kormány 17 évestől 40 éves korig mindenkit behívott. Erre minden orosz városban németvadászatot kezdtek, amely fájdalom, szokatlan eredménnyel járt. Több, mint 151,000 polgári fogoly tartózkodik jelenleg a legújabb becslések szerint a Volgán túl lévő kormányzóságokban, akik közül sok ezernek a helyzete, minden segítőforrásból kifogyva, nagyon vigasztalan.

Különösen rossz állapotok lehetnek Perm-ben és Jekaterinburgban. A permi kormányzót németgyűlöletében senki sem tudja felülmúlni. Ez az emberbarát a foglyokat, akik közül igen sok művelt ember, gyártulajdonos, mérnök, bankigazgató is van, összesen körülbelül kétezret, a kolera-barakkokban helyezte el. A szerencsétleneknek itt tulszult helyiségekben, szalmán kell fektüdniük és összes értéktárgyaikat, gyűrűt, láncot, pénzt, még a jeggyűrűket és zsebórákat is, egyszerűen ellopják tőlük. Más kifejezést nem lehet erre használni, minthogy a tőlük elszedett értéktárgyakról nem adtak nyugtát. A károsultak között voltak olyanok, akik ezeket veszítették el ilymódon.

Jekaterinburgban is végtelenül sokat kellett szenvedniük a németeknek. Itt börtönbe zárták őket és miután mindent elszedtek tőlük, napi 30 pfennig ellátási pénzt adnak nekik.

Ebből az összegből természetesen még félig kielégítően sem lehet táplálkozni. Valaki, aki közvetlen tanuja volt ebben a foglytáborban folyó életnek, ezt írja:

„Lázasan, éhezve feküdtek a síró gyermekek szüleikkel a bűzös, férgetől hemzseggő cellákban a csupasz, hideg földön, összezsúfolva láncravert betörőkkel.”

Es ez a nyomor naponta szaporodik új jövevények érkezésével. Fogoly katonákat is hoznak, és mint különösen jellemzőt emeljük ki, hogy a minap többek között husz egészségügyi katonát is szállítottak ide, mint osztrák-magyarokat. A kormányok között történt legújabb megállapodások után úgy látszott, hogy a foglyok közül soknak ütött a szabadulás órája. A multkor Pétervárról pa-

rancs ment, amely szerint az összes negyvenöt éven túllévő német polgárok elhagyhatják az orosz birodalmat és pénzüket is vissza kell adni. De hogy ez az intézkedés csak papíron maradjon meg, arról gondoskodtak az orosz hivatalnokok. A letartóztatottak közül senkinek sem volt nyugtája és ilymódon lehetetlen volt visszakövetelni az ellopott értéktárgyakat. Legtöbbjüknek már utközben elszedték a pénzét, úgy, hogy tökéletesen elszegényedve érkeztek meg a foglytáborokba. Minthogy azonban az orosz államban nem volt annyi szánalom, hogy ezeket az ártatlanul elhurcoltakat ingyen szállítsa vissza, így csak az tudott utazni, akinek pénze volt. Akinek pénze nem volt, annak maradnia kellett és alighanem legtöbbjük így járt.

Szerb foglyok között Szabácsban.

Magyar egyenruhák a szerb katonákon. — Kipusztultak a komitácsik.

— A déli harcra küldött tudósítónktól. —

Szabács, november 11.

Ma délelőtt kétszáz szerb foglyot szállítottak át Szabácsra. Az ellenséges katonák a mára virradó éjszakán a Dubrava mellett vívott harcokban kerültek fogságunkba. A szerb gyalogosok részint a Drina, részint a Sumadiska-hadosztályban, a 11. századnál harcoltak. A mieink sturmot csináltak és ettől a szerbek meghátráltak, egy század azonban nem vonult vissza, hanem megadta magát. A foglytársaságot teherszállító hajóval, Klenákra vitték, onnét pedig vonaton küldik tovább az ország belsejébe. Hajóra szállásuk előtt közöttük voltam és tolmács utján tudtam beszélni a legintelligensebbel, Száva Cvetanovich altiszttel, a Batocsi Népbank könyvelőjével. Nyulánk, jó megjelenésű, értelmes tekintetű szőke legény; még csak 26 éves. A társaságban tizenegy olyan népfölkelő is volt, akik 48-50 esztendősek és mindenféle színű polgári ruhát, bocskort, sapkát viselnek. Ugy a katonákat, mint a civileket megviselte a háború és a ruházatuk kopott, rongyos. Az egyik szerb gyalogoson a felsőkabátja alatt egy, a mi vadászunktól elvett zubbony volt. Nagy, aradi vadászörmestert, aki sebesülten várt a hajóra, szörnyen felbőszítette az, hogy valamelyik megölt katonája bluzát a szerben pillantotta meg és az ellenséges foglyra akart rohanni, de lefoglák.

Száva Cvetanovich, akinek a lábán osztrák-magyar hadseregbeli bakkanas volt, ezeket mondta nekem:

— Ezek az öreg parasztok, akiket ön itt lát, nem komitácsik, hanem jámbor ötven éves népfölkelők. Nálunk husztól ötven éves koráig minden ép férfi katona. En például nem voltam katona, de a háború kitörésekor muszáj volt fegyvert fognom. Az idősebb paraszt komitácsik már teljesen kipusztultak. A fiatalabb emberek, a 17-18-19 éves fiúk, még nem kerültek sor alá, önkéntes csapatot alkotnak és saját fegyvereikkel harcolnak. Ezek most a tulajdonképeni komitácsik.

— Mi azért adtuk meg magunkat, hogy ne öljenek meg bennünket. Az éjjel a magyarok támadása ellen visszavonulást parancsoltak tiszteink és ők gyorsan vissza is vonultak. A mi századunk azonban összebeszélt és a kezünket feltartva megadtuk magunkat. Mi általában azt hisszük, hogy eljőre vége lesz a háborúnak. Tudjuk, hogy Oroszország parancsolt meg

Szerbiának a háborút, de nem tudta megtartani azt az ígérését, hogy felszabadítsa a szorongatott szerb hadsereget. Azt is tudjuk, hogy orosz katonák segítségével raktuk le az aknákat a Szávába, de én még egyetlen orosz katonát se láttam közöttünk. Tegnap elesett nálunk Pasics őrnagy is.

— György herceg? Igen, ő sebet kapott az oldalába és úgy tudjuk, hogy Oroszországban ápolják. Sándor trónörökös Nisben van a vezérkarral. Én őszintén elmondok önnek mindent és így azt se hallgathatom el, hogy hadseregünk nem éhezik. Tea, vagy kávé persze nincs nálunk, de hus és kenyér bőven van. Az önk hadserege jól tudja ezt, hiszen igen sok gabonát és élőállatot sikerült rekvirálniuk a meghódított területeken. Az sem felel meg a valóságnak, hogy az asszonyokat és leányokat nálunk katonai szolgálatra kényszerítik. A fedezékeinket nem az asszonyok csinálják, hanem mi; megcsináltuk már azokat hetekkel ezelőtt előre. Hogy mégis találtak a sáncainkban női holttesteket, az azért van, mert némelyik asszony a rajvonalba viszi az ételt a férjének és időközben eltalálják a lövegek. Hogy néha éhezünk, az igaz, de ez minden hadseregben megtörténik, mert a tűzvonalba szállítani az élelmet majdnem lehetetlenség.

Egy kis vidám jelenet is történt. Egy altiszt ezt mondta a szerb katonáknak:

— Most egyétek tele magatokat jól, mert hat óra múlva levágjuk a fejeteket.

A foglyok ugylátszik tudják már, hogy nálunk ezt a fenyegetést nem kell komolyan venni. Elnevezték hát magukat és ezt felelték egyikük:

— Akkor inkább fojtsatok bele bennünket a vízbe.

Bolgár Lajos.

VÁROS ÉS MEGYE

Folytatólagos sorrendje Arad szabad királyi város törvényhatósági bizottsága által 1914. évi november hó 17-én délután 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésben tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak. 27. A tanács előterjesztése az „Aradi Esperanto Egyesület”-tel kötött szerződés felfüggesztése tárgyában. 28. A tanács előterjesztése az aradi Vörös Kereszt-egyesületnek adomány segély tárgyában. 29. Örv. Blazovitsné Tóth Jolán a szegényházi istápoltak ellátási díjak felmentését kéri. 30. A tanács előterjesztése a süveggyártási állami óvodaépület vízmentesítés-munkák elrendelése tárgyában. 31. A tanács előterjesztése az aradi kath. háziasszonyok egyesületével az árvaházban elhelyezett árvák elnevezése tárgyában megkötött szerződésnek egy évre való meghosszabbítására vonatkozólag.

Calais közelében a németek.

— Dower nem elég biztos már az angoloknak. — Szaporodnak a Zeppelinek. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Berlin—Amsterdam, nov. 14.

Erősödik a németek támadása.

Rotterdam, november 14. A németek Roulerstól délre megszálltatlanul támadnak. Éjjel-nappal Genttől folytonos erősítések érkeznek. Mollékütegeket szállítanak Ypernhez. Allandóan éjjeli rohamokat intéznek. (Táviróda.)

Válságos a szövetséges seregek helyzete.

Genf. Párisi hírek mondják, hogy Armentières körül a szövetségesek helyzete válságos lett. A város rettenetesen szenved a német ágyútegektől és a szövetségesek Armentières körül alighanem visszavonulásra készülnek. Annyi bizonyos, hogy a francia sajtó már előkészíti erre a közvéleményt. Párisban általános a felfogás, hogy a német csapatok dűbe egyenesen az angolok ellen irányul és a francia csapatokat ugyyszólván kímélik. A német seregek jelszava az, hogy meg kell semmisíteni az angol seregeket.

Calais közelében a németek.

Amsterdam. A németek öt ponton szakadatlanul átkelnek az Yser csatornán.

Milanó. A Corriera della Sera az átkelésnek a legnagyobb fontosságot tulajdonítja.

London. A Daily Mail megállapítja, hogy a németek Calaisért kifejtett küzdelmükben előbbrejutottak.

Beismerik a franciák gyengülésüket.

Páris. Rómából jelentik: A francia főhadiszállás tizedikén jelenti: Operációinkban olyan nehézségek merülnek fel, melyeknek még nem találkoztunk.

Megszűnt a belga hadsereg.

Berlin. Münchener Neueste Nachrichten a belgák veszteségét legutóbbi ütközetekben tízszerénél többre teszik. Egyes sauronyrohamokból legénységnek negyedrésze tért vissza.

Genf. Az összes belga katonaköteleseket Havrebén beosztják a francia csapatokba. Ezáltal a belga hadsereg feloszlott.

Menekülnek az angolok a csatától.

Berlin. Hivatalos értesülés szerint az angol csapatokat rövidesen kivonják Flandriából, mert az a nagy katasztrófa érte őket, hogy elfegyvert a municiójuk. Ezzel a hírrel kapcsolatban, egy másik londoni jelentés azt közli, hogy French tábornok lemondott az operációk vezetéséről, mert állítólag auto-baleset érte. Német körökben biztosra veszik, hogy French lemondása összetűgésben van az angolok legutóbbi szenvedett csúfos vereségével.

Háromhetenként egy új Zeppelin.

PÁRIS. A Journal nyomán jelentik, hogy a bodeni tónál a Zeppelin-művek háromhetenként elkészítenek egy új Zeppelin léghajót. A légitöltő folyton gyárt.

Japán tűzerek Franciaországban.

GENF. Marseilleben jeleztek tizenkét szállítóhajót japán tűzérővel.

Tengeri csata az Északi-tengeren?

Róma. A Tribunának jelentik Párisból: a Daily Mail-nak táviratozzák Rotterdamból: Ma reggel 10 óra tájban egész tisztán ágyúzás hallatszott az Északi-tenger felől.

Doveri kiürítették az angolok.

Vissingen. Egy ideérkezett hajó kapitánya azt állítja, hogy Doveri az angolok tegnap este kiürítették. A lakosság lázasan menekül.

Aknák Scheldében.

Amsterdam. Zachond holland hadihajója Schelde torkolatát aknákkal elzárta. (Táviróda.)

Kína Japán ellen.

Frankfurt. Pekingből jelentik a Frankfurter Zeitungnak: Kína óvást emelt Tsinanlu megszállásáért. Követeli japán seregek azonnali visszahívását.

Arad város egy millióért jegyez, hadikölcsönt.

— A Weitzer-alap felhasználása. — A helyi piac védelme. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 14.

Arad város törvényhatósági bizottsága egy millió koronát jegyez a nemzeti kölcsönből. Nemzeti becsületünk kérdését segít megoldani ez a város, amely gazdasági erejét, politikai súlyát gondosan mérlegelve, jutott arra az elhatározásra, hogy nem szabad tekintetét másra, mint a nagy és szent hazafias célra függesztie, amely a honvédelemnek ebben a formájában lép a nemzet elé.

A pénzügyi bizottság volt hivatva arra, hogy mai ülésén a jegyzést előkészítse. Vargassy Lajos polgármester, aki az ülésen elnökölt, a bizottság tagjain kívül meghívta a törvényhatóság tekintélyesebb tagjait is, hogy a közgyűlés elé teljesen előkészítve vigye az ügyet és miután azt a bizottság minden oldalról megvitatta, a törvényhatóság a nemzet ügyét, a nemzet méltóságának megfelelően, ünneplő formában, felszólalások és viták által nem zavartatva, tette magáévá.

— A magyar kormány — mondotta a polgármester — magyar hadikölcsön jegyzésére szólítja fel az országot. A kölcsön sikere bizonyítéka lesz annak, hogy egyes társadalmi osztályok milyen áldozatkészséget tudnak tanúsítani és milyen érzésekkel viseltetnek azok iránt, akik fegyverrel a közükben védik a hazát. Arad példaadóan akar eljárni és oly összeg jegyzésére kell javaslatot tennünk a közgyűlésnek, amely bizonyítsa, a mi hazafiságunkat, ne sértse az érdekeinket és ne befolyásolja a város gazdasági életét se. (Általános helyeslés.)

Ezután Kálányi János főszámvivő bemutatta az Aradi Közlöny által már ismertetett kimutatását, amelyből kitűnik, hogy a város kezelésére bizott és jegyzésre felhasználható alapok összege 876000 korona, amely a tőke kilenc aradi pénzintézetnél van elhelyezve. Ehhez hozzászámítható a gyámpénztár száz-ezer koronája.

— Nem lehet magyar ember — mondotta Ottenberg Tivadar úvári tankos — aki nem a legnagyobb lelkesedéssel karolná fel az ügyet és a kölcsönnek fényes sikerének kell lennie, most lássák azok, akik nem bíztak az ország anyagi erejében, amikor a haza a fiaikhoz szól, akkor mindnyájan eleget tesszünk hazafias kötelességünknek. Azt hiszem, hogy úgy a ma-

gam, mint az aradi pénzintézetek véleményét fejezem ki, mikor azt indítványozom, hogy a város igenis jegyezzen egy meghatározandó összeget, tekintet nélkül arra, hogy mennyi betétje és tartozása van a bankoknál. Teszi ezt azért, mert a jegyzés lebonyolítására oly módot tud ajánlani, amely a város anyagi helyzetét nem érinti.

— A városnak a jegyzéshez készpénzre szüksége nincs — folytatta Ottenberg — mert az intézetek ugyanolyan feltételek mellett, mint az Osztrák-Magyar Bank teszi a bankokkal szemben, kölcsönt ajánlanak fel a jegyzés egész összegére. Ha a város ezt elfogadta, akkor a hadikölcsön járadékot oly árban adják a városnak, mint azt a bankok vásárolják, tehát nem 97 és fél, hanem 97 koronáért. A pénzt a bankok egy millió korona összegéig a náluk elhelyezett betét arányában, 5 és fél százalékkal folyósítják, a város pedig megkapja a járadék után járó 6 százalékos kamatot. Ennek a megoldásnak az előnye az, hogy a város a helyi piac szükségleteinek kielégítését megkönnyíti, anélkül, hogy anyagi áldozatot hozna.

— Véleményem szerint a város jegyezzen egy millió koronát, zárolt papirokban, mert értesülésem szerint ez a típus december 15-ikétől lombardírozható lesz. A pénzintézetek vállalják, hogy a szükséges lombardkölcsön már hamarabb is rendelkezésére álljon a városnak.

— Véleményem szerint — mondotta ezután Fábry Sándor dr. — előbb meg kell határozni, mekkora összeget jegyzünk és ezután tárgyaljuk a fedezet kérdését. Egy millió koronát a város pénztárához méltó összegnek tartok.

A bizottság ezt így is határozta.

— Nem helyeslem a kölcsön felvételét — mondotta Tagányi Sándor — mert el tudok képzelni más megoldást is, mint azt, hogy mi a helybeli pénzintézetek betétállományából nagyobb összeget elvonjunk a kimutatott alapok felhasználása által. Az a kérdés van-e a városnak olyan költményezett értékpapirjai, amelyekre lombardkölcsönt vehet fel. Ha vannak, akkor ezekre vegyen kölcsönt, mert ezáltal új pénzt hoz a piacra.

Miután a főszámvivő bejelentette, hogy a Weitzer-alapnak van 1.500.000 korona értékű koronajáradéka, Nemess Zsigmond dr. azt kérte, hogy a város ne álljon szembe a bankokkal, ezek pedig tanúsítsanak előzékenységet.

— A kölcsön felvételét csak az esetben fogadom el — szölt Steinhardt Mór dr. — ha annak feltételeit világosan precizírozotian ismerjük.

Miután Ottenberg reflektált a felszólalásokra és kijelentette, hogy nem helyesli, ha a város a Weitzer-alap papirjait zálogosítaná el, amikor van készpénze és kijelentette továbbá, hogy hat éves kölcsönre ígéretet nem tehet azt kérte, hogy a bizottság olyan határozatot hozzon, amelyek következtében az ipar és kereskedelem érdekei nem szenvednek. Mert ha a bankoktól a város elvonja a betéteit, megbénítja azok akció képességét.

— Ugyanezt óhajtom én is — mondotta Fábry Sándor dr. Senki sem akarja az aradi bankokat bántani. Azt indítványozom tehát, hogy a város készpénzeiből vegyen fel 250.000 koronát, a bankok tehatassanak el a felmondási időtől. A járadékot a város betétei arányában lombardírozassa a bankokkal 5 és fél százalékkal.

A bizottság, miután még többen a kölcsön felvétele ellen szólaltak fel és azt ajánlották, hogy a Weitzer-alap koronajáradékainak lombardírozása útján szerezze meg a szükséges tőkét, mert olyan kölcsönt, amelyet a bankok a feltételek precizírozása nélkül, csak általános sághban ajánlanak, el nem fogadható, az elnökölő polgármester azt jelentette ki, hogy ő maga sem fogadhatja el a kölcsönajánlatot, mert egy olyan közgyűlési határozatot, amelyben a kölcsön szerződés feltételei pontosan megállapítva nincsenek, a belügyminiszter ugysem hagyná jóvá, azt kérte, hogy fogadják el az ő következő indítványát:

— Javasoljuk a közgyűlésnek, hogy egy millió koronáért jegyezzen hadikölcsönt. Hogy azonban a pénz beszerzése a helyi piacot ne érintse, bizassék meg a polgármester, hogy az első részlet befizetésének idejéig, december 10-ikéig eszközölje ki a Weitzer-alap

koronajáradékai lombardirozásának engedélyezését a miniszternél. Ha ez nem sikerülne, csak akkor forduljon a város a betétjei felhasználásához.

A bizottság elfogadta a javaslatot.

Oroszország kiszorult a Fekete-tengerről.

— Terjed az iszlám háborúja. — Bolgár tartalékosok behívása. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Konstantinápoly, november 14.

Marokkó 15-ödike.

Konstantinápoly: Franciaország eleni szent háború Marokkóban terjed. Tanger kormányzója ország segítségét kér, mert különben a marokkóiak a várost bevennék. (Táviróda.)

Haroba szünet az afgánok.

Konstantinápoly. Az afgan emir proklamációjában fegyverbe szólítja az összes mohamedánokat. Az afgan hadsereget Fin Bachur kán vezérli.

Aden veszélyben.

Berlin. A Vossische Zeitung jelenti: Adent veszélyeztetik a semeni imam emberei, akiket felhívott szabadságharcra az angolok ellen.

Perzsák hadikészülődése.

Konstantinápoly, nov. 14. Itteni perzsák bezárják üzleteiket és a háborúba mennek. (Táviróda.)

Elvesztették az oroszok a Fekete-tengert.

Pétervár. A Novoje Vremja sopánkodik a törökök flottasikereiről. Szerinte Oroszország elmulasztotta magának biztosítani a Fekete-tengert, a melyen most a törökök az urak.

Bolgár tartalékosok hazahívása.

ZÁGRAB. Az itteni tartalékos bolgárokat hazaparancsolták.

A bolgár - görög harcok.

Szófia: A bolgár táviróda jelenti: A görög határon négy napos harc folyt. A görögök álmokul meglepték a bolgárokat. Ezek öt halottat, kilenc sebesültet veszítettek. A görögök békésen dolgozó parasztokra lövöldöztek. (Táviróda.)

Athén. Az itteni táviróda a bolgár-görög összeütközésekért a bolgárokat okolja, akik állítólag futóárkokat létesítettek. Az incidensnek azonban nem tulajdonítanak jelentőséget. (Táviróda.)

Bulgária ellenségei és barátai.

Szófia. A félhivatalos Kambrana vezetőhöz figyelemre méltó cikket közöl, amelyben a többi közt a következőket mondja:

Oroszországnak az az érdeke, hogy viszállyban legyen minden szomszédunkkal, hogy aztán ezeket, ha kedve tartja, ellenünk uszithassa. Legalább Törökországgal akarunk jó viszonyban lenni, amelytől nincs semmi követelnivalónk. Az sem érdekünk, hogy a románokkal viszállykodjunk. Fennállásuk szükség ránk nézve, nehogy a fehér medve legyen a szomszédunk. Iparkodásainknak Szerbia és Görögország ellen kell irányulniuk.

Elesett tisztek. A veszteség-lista 54. és 56. száma szerint a következő tisztek haltak hősi halált: Back Aladár zászlós 8. honvéd gy. e. Konstanczer Dezső főhadnagy 7. honvéd gy. e. Mayor Sándor hadnagy 8. honvéd gy. e. Novák József százados 2. tiroli vadászrezd. Röttig Alfréd 2. tiroli vadász ezred. Schmidt Imre százados 7. honvéd gy. e. Vágó Ödön tart. hadnagy 7. honvéd gy. e. Peith Jenő dr. tart. hadnagy 10. tüzérezd. Berkovics Lipót tart. hadnagy 64. gy. e. Plesyánszky Károly százados 28. gy. e. Prohászka Béla hadnagy 82. gy. e. Szamucl Gyula százados 64. gy. e. Tóth-Baghi József tart. kadét 82. gy. e.

H I R E K. — LEGÜJABB.

Magyar Távirati Iroda cenzurált jelentése.

Erkezett éjjel 3 órakor.

BERLIN. Legutóbbi harcoknál angol király szárnysegédje Viscocent-Cisehtan lovas őrnagy német fogságba került. Párisban naponta forradalmi gyűlések vannak. A francia minisztereket árulóknak bélyegzik. A kormány nem tér vissza Párisba.

Rotterdam: Németek újból hevesen agyuzták Champigny várost, melyet a földdel majdnem egyenlővé tettek. Millerand és Charat miniszterek megtekintették a szétvert falvakat. Németek ágyukkal fogadták. A miniszterek cimenekültek.

Páris: Ottani amerikai nagykövetet meglátogatta a délfraanciaországi fogolytábor.

Agyonlőtt ügyvéd.

— A volt aradi üzletvezető lelőtte huga kőrjét. —

Távirati tudósítás.

Sepsiszentgyörgy, november 14.

Szörnyű tragédiának lett akaratlanul előidézője egy Aradon is általánosan ismert öreg ur, Márk Károly nyugalmazott miniszteri tanácsos, volt aradi üzletvezető. Sepsiszentgyörgyön, ahova nyugdíjaztatása után költözött, véletlenül lelőtte Sándor Artur dr. ottani ügyvédet, aki a miniszteri tanácsos unokahúgának kőrje volt. A fiatal ember már régebb óta járt Márkékhöz és megkérte a házigazda egyik unokahúgának kezét, amit oda is ígérték neki, de csak azzal a feltétellel, ha szakít könnyelmű életmódjával.

A tegnapi éjszakát az ügyvéd megint átmulta és hajnalban mámoros agygyal beállított Márkékhöz azzal a szándékkal, hogy bocsánatot kér menyasszonyától a lumpolásért. Az udvar felőli ajtót zárva találta és betörte és erre a zajra felébredtek a házbeliek. Persze mindenki azt hitte, hogy betörő járkál az ajtó körül, Márk Károly pedig revolvert vett magához és erőlyesen távozásra szólította fel a betörőnek hitt hajnali látogatót. Az ügyvéd nem távozott, hanem betörte az öreg ur hálószobájának ajtaját, mire Márk elsütötte a sötétben revolverét. A golyó eltalálta az ügyvédet, aki holtan esett össze. A lövés zajára összefutottak a szomszédok, felgyújtották a villanyt és megdöbbenve látták mindenki, hogy a miniszteri tanácsos unokahúgának vőlegényét lölte le a sötétben. A borzalmas tragédia szereplőit iránt Sepsiszentgyörgyön óriási részvét nyilvánul meg és nagyon sokan vannak Aradon is, akik emlékeznek még Márk Károlyra, aki mint államvasuti fizetvező több évet töltött Aradon és itt általános szeretetnek örvendett.

— Egyhangú képviselőválasztás. A Bud. Tud. jelenti: Illyefalván Vajna Miklós munkapárti jelöltet egyhangulag képviselővé választották.

Halálozás. Limbeck Károly, a Limbeck János és Fia cég aradi temetésrendező intézet baltagja ma éjjel 37 éves korában, rövid szenvedés után elhunyt. Temetése folyó hó 15-én délután három órakor lesz a Beresényi-utca 3. számú házban. Az elhunytban Limbeck Győző, a cég egyedüli tulajdonosa testvérét gyászolja.

— Új kórház a sebesültek részére. A Vörös Kereszt gondoskodásából a napokban új kórház nyílik meg a sebesült katonák részére az Aradi Ipar- és Népbank régi helyiségében, melyeket az igazgatóság a legnagyobb előzékenységgel ajánlott fel a hazafias célra. Az új kórház egyelőre 25 ágyra lesz berendezve és vezetését, valamint a sebesült katonák gondozását az aradi Mária-kongregáció tagjai vállalták magukra.

— Jótékonyág. A Hogyi Albertné nevét viselő alapítvány összegéhez újabban hozzáultak: Jubász Góza dr. és neje, Berger Manó és neje (Temesvár) 20—21 koronát, Bárszany Andor és neje, Hammer Vilmos és neje, Malek Dezső és

neje 10—10 koronát, Farkas József és neje 6 koronát, Schaffer Henrik és neje 5 koronát. Az eddig egybegyűlt összeg 982 korona.

— A Vörös Kereszt varrodába az utolsó nyugtázás óta a következő adományok érkeztek: Biró Irma 5 kor., Herbstein Cecil 10 kor., magát megnevezni nem akaró kapitány 10 kor., Bakó Józsefné 2 kor., egy gáji asszony 2 kor., Klein Adolfné 10 kor., öz. Wanitsek Ferencné 2 kor., Bereczog Vazulné 2 kor., Lohninger Mihályné 4 kor., öz. Papp Ferencné 4 kor., Szeles Pálné 5 kor., Messner Jakab 10 kor. Nagymennyiségű hősapkát kaptunk a polgári leányiskola és a siket-néma iskolától. Hálásan köszönjük a fent említett nemesszívű adományokat és egyúttal igaz szívvel jövő köszönetet mondunk minden egyes jó lelkű embernek, aki minket ruhadarabokkal, pénzbeli adománnyal, kötött meleg holmival és fehérművel ellátott. Az adományok tömege és helyszüke miatt nem lehet minden egyes ajándékot egyenként nyugtázni, de minden nemes lélek meg fog elégedni azzal a tudattal, hogyha morzsanyt bár, de mégis lendített az igaz ügyön. Arad város büszke lehet polgáraira. Különös díszet érdemelnek a mi kis leendő honleányaink, bájos leánykaink, akik kicsi kezecskéikkel oly buzgón dolgoznak harcossaink részére. A közönség pártfogását kéri szeretettel továbbra is a Vörös Kereszt varroda.

— A Magyar Francia Biztosító Részvénytársaság a hadi kölcsönért. A Magyar Francia Biztosító Részvénytársaság mai napon megtartott igazgatósági ülésében ormódi Ormódi Vilmos igazgatósági elnök, főrendiházi tag indítványára elhatározta, hogy a kibocsátandó hadikölcsönre K. 1.500.000 összeget jegyez s az öt évre zárolt címleteket azonnal átveszi. Egyúttal körlevélben felhívta és arra buzdította összes vezérigényőseket, és helyi képviselőit, hogy a társaság felei körében a hadikölcsön jegyzését a legbehatóbban propagálják. A siker előmozdítása érdekében elhatározta a „Magyar Francia” hogy az érvényben levő moratóriumi rendeletről eltérőleg, a legmagasabb kötvénykölcsönöket nyújtja és úgy a folyó évben, valamint a jövő év elején esedékesse váló életbiztosítási tőkéket a legkülönösebbre már most számítja le, illetve fizeti ki, ha a felek a kifizetésre kerülő összegeket a hadikölcsön jegyzésére fordítják. Ily módon a „Magyar Francia” nemcsak saját számlájára jegyöz tekintélyes összeget a hadikölcsönre, hanem cca 5000 ügynek-ből álló teljes szervezetét is a hazafias szant cél szolgálatába állítja, melynek bizonyára sikerülni fog jelentékeny összegeket a társadalom minden rétegében elhelyezni.

— Újabb pénzádományok az aradi Vörös Keresztnek. Újabban a következő pénzádományokat kapta az aradi Vörös Kereszt egyesület: Magy. kir. esendőrség tisztjei és esendőrai 24 kor., Weizen Jakab 20 kor., öz. Garsy Józsefné 20 kor., Guttmann Samu cég 20 kor., Erdős Dezső 10 kor., Öry Beláné 10 kor., Lenkey Ferenc 10 kor., Hogyi György 25 kor., öz. Skonda Lászlóné 10 kor., Lengyel Bóbi és Busika (Borossebes) 2 kor., Grünfeld Ilona (Borossebes) 3 kor. Koszoru megváltás fejében Vásárhelyi János 100 kor., Dr. Lőcs Rezső 20 kor., Lőcs Rezsőné 10 kor., Haberrégar György 10 kor., Steiner Ferencné 10 kor., Dr. Köpf János 50 kor., Dr. Lakatos Izso és neje Hugyi Albertné ravatalára szant koszoru megváltásaként 20 kor., Brandeis Henrik és neje Hugyi Albertné ravatalára szant koszoru megváltásaként 20 kor., Az aradi magy. kir. jószágig. m. r. számvevőség Andor Béla ravatalára szant koszoru megváltásaként 30 kor., Hady Anai Szatmáry Jánosné ravatalára szant koszoru megváltásaként 10 kor. Alsó Simánd közszeg 70 kor., Alsó Simánd közszeg pamutott vott 10 korona értékben, Hegedűs Gyula és neje 10 kor., Glatfield r Internátus növendékei Mitterger Márton igazgató nevére gyűjtöttek 50 koronát, mely adományokért szanton modt összeinte hálás köszönetet Vásárhelyi Janka ajnokné.

— Köszönet. A Darányi-utcai tartalékkórház vezetésére adományozott köszönetet mond a következők: Bárd Urban Iván, Fankelstein József, Grünberger János, Barbi tábornok, Klein B. Vilmosné, Döngö és Mayer, Herzig alexand, Berei Mici (Lugos), Pop Anuta (Sánd), Halmay Andor, Diamant N., Zoltai Matyáné, Martini Gáborné, Vásárhelyi Janka, Suciu Péterné, öz. Andrási Károlyné báróné, Urban Józsefné, Sütőné, Pak Trajáné

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Özv. N. K.-né. Nem kaptuk meg levelét és így nem tudjuk, milyen közleményt reklamál. Tessék újból elküldeni, szívesen megírjuk.

Egy régi előfizető. Elza, Else = Erzsébet, tehát november 19-én, vagy december 5-én lehet neki boldog névnapot kívánni. Rendszerint november 19-ét tartják.

H. J. Tessék a Hadifoglyokat gyámoltó egyesülethez fordulni (Budapest, Váci-utca). Onnan eljuttatják a levelet és pénzküldeményt, de természetesen csak azért vállalnak felelősséget, hogy a nekik átadott küldeményt az orosz Vörös Kereszthez juttatják. Valószínű azonban, hogy innen már baj nélkül jut el a fogságban levőhöz a küldemény.

Bérlő. Ha a tulajdonos, akivel a szerződést kötötte életben van, természetesen érvényes a szerződés és ha azt nem akarják betartani, sürgősen forduljon ügyvéd útján az illetékes hatósághoz. 1915. május 5-ig semmi szín alatt nem kell elhagynia a bérlőt, ilyen követelésre ne hallgasson.

Népköltészet és próza stb. Ismert dolgok, amelyeket már számtalanszor megírtak a háború kezdete óta. A kézirat kivételesen rendelkezégre áll.

Egy népfőlkelő. Nem szabad — különösen ma nem szabad ilyen általánosságban vádaskodni. Bizony nehéz és erős lélekkel lehet csak elviselni azt a tudatot, hogy öreg népfőlkélok ott álljanak a harcokban, míg talán fiatalabb emberek idehaza végzik polgári foglalkozásukat. Ez azonban nem ok arra, hogy vádaskodjunk és inkvizíciót követeljünk. Aki alkalmas a katonai szolgálatra: most még ha nem is volt soha fegyver a kezében, besorozzák a B. osztályú népfőlkélok szomléjén, de azt még a háborúban a házáért küzdő, fáradságot szenvedő, családjuktól, kenyérkereső munkájuktól elszakított embereknek is be kell látni, hogy még ezzel a gorozással sem lesz minden emberből katona.

Özvegy. Névtelen levelekben írt kéréseket nem intézhetünk el. Aki tőlünk kíván valamit: elsősorban árulja el kiletét és írja nevét a levele alá. Egyébiránt előre megmondhatjuk, hogy a cikket nem írjuk meg. Nem írjuk meg azért, mert nem értjük, hogy mit akar, mi a panasz, de nem írjuk meg azért sem, mert a szomszédok pletykáira nem szokás újságcikkben válaszolni.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Kimutatás

Az Aradi polgári takarékpénztár
részvényiársaság
zálogleveleiről

(az 1876. évi XXXVI. t.-c. 29. §-a értelmében.)

Az 1914. évi október hó 31-iki állomány szerint kitesz:

Az intézet forgalomban levő zálogleveleinek összege . . . K. 5,866.700.—

A záloglevelek biztosítására szolgáló kölcsönök összege K. 6,012.282.63

Az ingatlanok értéke, melyek alapján a kölcsönök engedélyeztettek . . . K. 11,761.469.60

A záloglevelek külön biztosítására szolgál ezen felül a takarékpénztár tulajdonát képező külön záloglevél-biztosítási alap, mely a következő értékekben van elhelyezve:

235.500 K. n. é. saját intézetünkbeli 5%-os d. n. záloglevél á 77.— K. 181.335.—

218.500 K. n. é.

4%-os magyar koronajáradék á 76.— K. 242.060.— K. 423.395.—

Kelt Aradon, 1914. november hó 14-én.

Aradi Polgári Takarékpénztár Részvényiársaság
Igazgatója.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1914. évi november 15-én:

Délután fél 4 órakor mérsékelt helyárakkal:

Tatárjárás.

Operetta.

Este 1/8 órakor rendes helyárakkal:

B) Bérlet.

B) Bérlet.

Falurossza.

Népszimű.

Kezdete este 1/8 órakor.

Felelős szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

NYILTTER.*

Limbeck János és fia első m. kir. szab. érckoporsó gyára és temetésrendező vállalata.

Limbeck Győző a saját és az alólírottak nevében szomorodott szívvél tudatja, hogy hón szeretett drága jó fivére és cégtársa, illetve unokaöcs, unokatestvér, rokon és jóbarát

Limbeck Károly

folyó évi november hó 14-én hajnali 1 órakor, fiatal életének 37-ik évében, rövid szenvedés után visszatá nemes lelkét Teremtőjének.

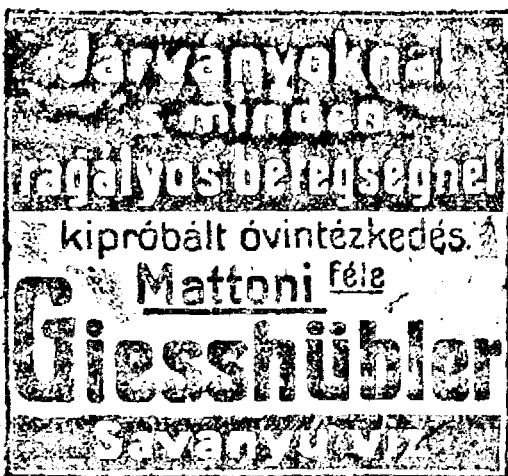
A megboldogult drága halott földi maradványait november hó 15-én délután 3 órakor fogjuk a róm kath. anyaszentegyház szertartásai szerint Beresényi Miklós-utca 3. sz. házában történt becszentelés után a helybeli felső temetőben lévő családi sírkertünkben az örök nyugalomnak átadni.

Az engesztelő szent-mise áldozat a boldogult lelkiüdvéért f. évi november hó 24-én délelőtt 10 órakor fog a főtiszt. minorita-atyák szentegyházában az egek Urának bemutatni.

Drága emléket szeretettel fogjuk megőrizni!

Arad, 1914. november hó 14-én.

Özv. Vogt Arpádné szül. Limbeck Katalin, özv. Engberth Jánosné szül. Limbeck Emma, Limbeck Béla és neje szül. Réthy Szidónia, Dangel József és neje szül. Novotny Gizella, Hoffmann Viktor és neje szül. Dangel Katalin, nagybátyjai és nagynénjei. Győri Győzőné szül. Vogt Ilona, Beregszászi Nagy Lászlóné szül. Vogt Margit, Limbeck Margit, Limbeck Irén, Limbeck Aranka, Dangel Mariška, Dangel Lajza, Dangel Katica, unokanővérei. Limbeck Béla, Limbeck Sándor, Hoffmann Győző, Hoffmann János Dangel Károly, unokafivére. 41

Nyomtatványok

csinos kivitelben készülnek az Aradi nyomda részvénytársaság nyomdájában.

* Az ezen rovat alatt közlöltekért nem vállalunk felelősséget.

Női

felöltő

ujdonságok

és

szőrmearuk

nagy választékban
már megérkeztek

György

Menyhért

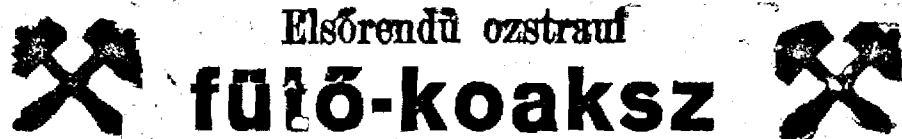
és Társa

áruházában

Arad, Andrassy-tér 8. sz.

A Minorita-templom bejáratával szemben.

Szabott árak! Telefon 855

Elsőrendű ozstrauf

fűtő-koaksz

jutányos áron, azonnali szállításra:

Gutmann Testvérek kőszénbányái,

Budapest, V. Béta-utca 6. szám.

Telefon számok: 86-87., 88-88., 109-84., 176-22., 63-89.

Interurban: 83.

Ovakodjunk a fertőzésektől.

Az utca pora telve fertőző anyagokkal, a különféle betegségeket okozó csirákkal minők a tüdővész, a merevgöres, a lépfene, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintkezésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük. Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy az emberi körök alatt az apró paraziták egész gyűjteménye tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhünk ha kezünket, arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer **Szent Imre szappannal** vagy **Carboform szappannal** megmossuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,**a Carboform szappan ára 40 fillér.**

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tanítóknak, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok, kórházak vezetőségének. E szappan olcsóságánál fogva lehetővé teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések ellen megóvjá. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan és és vegyszeti gyára ARAD.

Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos
gyógyszertára.**Női kalap-formák,**

diszített kalapok, bársony, posztó és velur

kalapok

nagy választékban.

Átalakítások és kasirozások
jutányos áron eszközöltetnek.**VARGA M.**

női kalap gyártása, ARAD,

Fábián- és Deák Feren-utca sarok.

Használt ólom megvételre kerestetik.

Kovács Soma és Társa, Arad

gép, motor, műszaki áruk, szerszámok, kúak, teoskendők gyári raktára.

Nagy készlet és azonnal szállítható

Gép- és motorhenger-olajok

magyar és amerikai, napi áron.

*Boros Beni-tér 1a. sz. alatt**egy nagyobb**üzlethelyiség kiadó,**esetleg két üzlethelyiségre is átalakítható.*

5610

Mindenki jegyezhet

6%-os hadi kölcsönt50 koronától kezdve,
eredeti feltételek mellett**Goldschmidt Sándor**

banküzletében

Arad, Minorita-palota.

5611

Ablakredők

Valódi amerikai önműködő
ablakredőnyök gyári rak-
tára.

Gyermekekcsik

nagy választékban.

Zimmermann Ignác

norinbergi, díszmű- és já-
tékárú üzletében 1861

Arad, Szabadság-tér 21.

Dearling for Gentlemen

világhírű

Szivarkahüvely

sterilizált antinikotin vattával.
Minden dobozban 120 darab.

Ujdonság!

Kapható:

ARADON

a különlegességi dohány-
tőzsdében. 2171

Kalmár József

villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.

Telefon 242. Telefon 242.

Ajánlja

költözködők figyelmébe:

villanyos világítási berendezéseket,
villanyos csengő- és telefon be-
rendezéseket s minden e szak-
mába vágó munkát. Pontos és
gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos csillárokat, villanyos fő-
zedényeket, villanyos vasalókat,
villanyos hajszító vasakat, Wolfram
lámpákat és mindennemű villa-
nyos cikkek.

Ajánlok

kutona, tábori, deák, sodrony és
karpított vaságyakat, vasmosz-
dókat, éjjeli szekrényeket, gyer-
mekágyat, és kocsikat, sodrony
agybeteleket, és nyugágyakat, ru-
ganyos és karpított madracokat,
ágyakat, afrik és lószőr madra-
cokat, réz és félréz ágyakat, réz
mosdók és réz éjjeli szekrényeket
Egész hálo szoba, szálloda, kávé-
ház, kórház és intézetek berende-
zését, ruha átványokat, fa- és
széntartókat, lábtörőket, levarott
szalmazsákok, kocsis ülések, réz-
karni ok, szoba klozet és bidet,
vadászbíró, egy berakott sparhet,
homlok hordó mészáros és hen-
tes kis stráfkocsi, és kézi kocsi.

Gara Károlynál

József főherceg-ut 11. szám, Karo-
lina-utca sarkán lévő butor üz-
letben. 5287

Legolcsóbb, legjobb bevásárlási forrás

háztartási szükségletek fedezésére.

Ajánljuk:

Ajánljuk:

Arc-krémek

Illatszerek

Kőlgyporok

Kölni vizek

Fogporok

Fog-krémek

Fogpaszták

Fogkefék

Szájvizek

Szappanok

Hajvizek

Szoba-illatok

Vojtek és Weisz

parfumeria és drogueria nagykereskedése

Aradon.

Aradon.

Jó anyák, gondos szülők

legjobban cselekesznek, ha gyermekeik
nek átlátszó, kellemes ízű, mindig friss:

Hajós-féle

Csukamájolajat

adnak; a hűvösebb idő beálltával ennek használata igen fontos.
Egy üveg utasítással ára 2 korona.

Legjobb fekete v. barna

Hajfestő

a „Melogen”. Ara 2 korona.

Sápkóros leányok, vérszegény asszonyok,

páratlan sikerrel használják a

Ferratol Vastáplikör. 171

E rendkívül kellemes édes ízű folyadék a legideálisabb erősítő
szer; orvosilag ajánlva vérszegénység, sápadtság és általános
gyengeség eseteiben. Ara 1/2 literes üvegnek utasítással 3 kor.

Szőrvesztő Depilator.

E kitűnő, a maga nemében párat-
lan szerrel minden alkalmatlan
szőrejt aró, nyak vagy karokról stb. minden fájdalom nélkül
pár perc alatt okvetlen eltávolítható. — Ara utasítással 1 korona.

A fenti szerek kap-
hatók a készítőnél

Hajós Arpád gyógyszer-
tárában

ARAD, Andrassy-tér 22. sz.

Alapított 1886. évben az Aradmegyei Közkórház számára.

Költözködők figyelmébe!

Villamos világítási berende-
zéseket csillárokkal együtt,
kedvező feltételek mellett
szerel és szállít 3161

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.

Izr. Leányinternátus

József főherceg-ut 19., I. em.

Városi és megyei telefon.

Elsőrangú okleveles tanerők,
gondos nevelés, modern be-
rendezés. Elemi, polgári és
középiskolai előkészítés. Kü-
lön tárgyak: idegen nyel-
vek, festés, zongora és mű-
vészi kézimunkák.

Igazgató tulajdonos:

STERN ILONKA,

okl. tanítónő.

Az „Orsói halhoz.”

Legnagyobb halkivitel.

Luttwák József

délgyművelés és magyar ter-
mények kivitele

Asztalos Sándor-utca 8. szám

(volt Spielmann-ház) saját ház.

Igen tisztelt vevőközség! Becses
értékelésemre adom, hogy f. hó 14. és 15-én
reggel friss élőhalak érkeznek. Kérem a tiszt-
elt vevőközségemet, engem, mint ed-
dig is, pártfogásukba venni.

Ajánlom prima erdélyi burgonyá-
mat, métermázsánként 3 korona 50 fillér,
rózsaburgonya métermázsánként 3 korona
50 fillér, fehér burgonya métermázsánként
3 korona, erdélyi torma kéja 80 fillér,
finom erdélyi hagyma kilója 40 fillér.
Mindennemű kóser felvágott húscat kap-
hatok. Finom gesztenye kilója 40 fillér.
Maroni kilója 40 fill. Egy láda 300 as
1-sőrendű citrom 11 korona. Darabonként
a citrom 4 és 5 fillér. Vidéki rendelések
pontosan eszközötteknek. Pénzek estétől
szombat estig üzletem zárva tartom. Üz-
letem most az Asztalos Sándor-utca 8.
szám alatt van (volt Spielmann féle üz-
let.) Telefon. 615. 2801

Védekezés

a kolera ellen!

Hathatós bacillusölő és de-
sinficiáló szer: Istállók,
szemétdombok és egyéb
féltiszt helyek részére. —
Ara: 1 kgm 60 fillér.

Kapható:

Wajdits György

„TURUL”

gyógyszertárban

Arad (Karolina-u. és Fe-
renc-tér sarok.) 5248

KNAPP SÁNDOR

kelmefestő, vegytisztító és fehérnemű gőzmosó intézete, ARAD. Intézet: MAGYAR-UTCA 26. szám alatt. Felvételi üzlet: WEITZER- és KAZINCZY-UTCA sarkán. (A főpostával szemben.) Vidéki megbízásokat gyorsan és pontosan eszközölök.

Modern ruhafestés legújabb divatszín-
ekre, minta után. — Ruhatisztítás ve-
gyileg, száraz úton. — Továbbá csipke-
és szövet-függöny, szörme, szőnyeg,
butor-szövet, kőzimunkák, keztük stb.
stb. tisztítása és festése. — Több
évi külföldi gyakorlat. 4679

Lengyel Gyula,

műlakatos,
épület és vasszerkezeti műhelye

ARAD,
Deák Ferencz-utca 38.

Tanulók felvétetnek.

Zongora-

javitások és
hangolások,

ugy helyben, mint vidéken
pontosan eszközöltetnek. 4881

Ehrbar Henrik

zongorahangoló

Arad, Erzsébet-kört 34. sz.

**Nagymennyiségű
ujságmaculatura olcsón eladó.**

**!! GYENGE FÉRFIAK !!
!! ÖREGEK és FIATALOK !!**

kérjenek ezen baj azonnali meg-
szüntetését tárgyaló ismertetést. 40
fillér postabélyeg csatolása mellett.
Nem becsőleg beveendő gyógyszer. Cím 2803

„NOVA MECHANIKA 115.”
Budapest — Főposta — Flókbérlet 40.

XXXI-ik magyar királyi

jótekonycélú államsorsjáték.

Ezen pénz-sorsjáték remélhető tiszta jövedelme közhasznú és jótekonycélúakra fog fordíttatni. Ezen sorsjátéknak összesen 14885 nyereménye van, melyeknek összes értéke 475,000 koronára rug készpénzben.

Főnyeremény 200.000 korona készpénzben.

Továbbá:

1 főnyeremény	30.000-kor. készp.	20 nyer. á 200 K	4.000 K készp.
1	20.000	40	150
1	10.000	100	100
1	5.000	200	50
5 nyer. á 1000 K	5.000	2500	20
5	500	12000	10
10	250		
	2.500		
		14885 nyer. összesen	475.000 K készp.

Huzás visszavonhatatlanul 1914. évi december hó 9-én.

Egy sorsjegy ára 4 korona.

Sorsjegyek az összeg előzetes beküldése mellett a magyar kir. lottójövedéki igazgatóságtól Budapest (Vámpalota) portomonként küldetnek, ezenkívül kaphatók valamennyi posta-, adó-, vám- és séhivatalnál, az összes vasúti állomásokon s a legtöbb dohánytőzsdében és váltó-üzletben. Játéktervet kívánatra bárkinek ingyen és bérmentve küld. 9209

A magy. kir. Lottójövedéki igazgatóság.

Tüzifa

bükk I., II., III. és do-
rong, cser hasáb és
dorong kapható va-
gononkinti vételnél
Körösvölgyi Pál
karaktár Andrásy
tér 5. Telefon 651.

Garai Károly,

vas- és rézbutor készítő
ARADON,
József főherceg-ut 11. sz.
Karolina-utca sark.

Ajánlok: Vas- és rézbutorokat,
sodrony ágybetéteket, sodrony ko-
csi-üléseket, gyermekágy és gyer-
mek-kocsikat, réz-karnisokat, mos-
dó-asztalokat felszerelve, össze-
csukható ágyakat és madracokat.
Szállodai és kávéházi, kórház-és
intézetek berendezését. Elvállalok
minden e szakmába vágó munká-
kat a legjutányosabb árak mellett.
Vidéki megrendeléseket pon-
tosan eszközölök. 761

Van szerencsénk értesíteni, hogy **HELACIT** elne-
vezés alatt egy új készítményt hozunk forgalomba, mely
a bőrtárákat (mitesser) van hivatva gyorsan és sikeresen
elmulasztani.

A **HELACIT** különösen ajánlatos zsiros, fényes,
izzadó arc bőrű egyéneknek, de használhatja bárki is
estély, séta stb. előtt.

A **HELACIT**-ből keveset gyapotrara vagy rongyra
öntünk és azzal arcunkat letöröljük.

Mindenkit meg fog lepni az a csodás hatás, ame-
lyet a **HELACIT** azon percben előidéz. Az arc olyan
lesz, mintha valami lehető finomságu harmattal (a gyü-
mölcs hamvához hasonló) volna bevonva.

Atkák pár napi használat után elmúlnak.

Ára 1 korona.

Dr. Földes és Hehs

pipere-szappan- és veg. üzleti gyára Aradon.

Kapható:

Földes Kelemen és Hehs Vilmos

gyógyszertárban.

1224

A szépségápolás titka a használandó
szépitő szerek helyes megválasz-
tása! Ime ez az oka miért oly kedvelt

Rozsnyay Serail arckenőcse
Rozsnyay Serail krémje.

Mindkettő kipróbált jó hatású készit-
mény. 1 tégely kenőcs 1 korona 40 fil-
lér. 1 tégely krém 1 korona.

Szines aréporok!!!

Próbadoboz 50 fillér! Kék, zöld, lila,
testszin, sárga, barna Színházi vagy este
kávéházi világításnál csodás hatású.

Kapható:

1845

Rozsnyay Máttyás gyógy-
szertárában Arad, Szabadság-tér.

Apró hirdetések.

ALKALMAZÁST NYER.

Jóírásu fiu

kérdőívetéssel, gyakornoknak falkereskedésbe felvétetik. Cím a kiadóhivatalban. 5601

Keresünk

rövidáru nagykereskedésünkbe egyenlő részvételre, Weigl Adolf és Társa. 5598

ALKALMAZÁST KERES.

Der'sche Witwe

aus guter Familie, wünscht Stellung zu 1-2 grössten Kinder, oder zu einem älteren Ehepaar. 3 iefe eibeten an Frau Olga Wellman Szászrégen, Dedrader-u. 272. 5607

Urileány

alkalmazást keres i. nztárhoz, üzletbe, vagy háziállatcsinnyak. Vidékre is menne. Cím a kiadóhivatalban. 5604

Perfekt könyvelő,

aki gyors és gépirásban is járatos. több évi irodai gyakorlattal, állást keres. Cím a kiadóhivatalban. 5617

Elsőrendű várrónő

ajánkozik házakhoz olcsó díjazás mellett. Boczkó-utca 1. szám, emelet. Bejárat a Zoltán-utcaiban. 5576

Házvesztőnőnek

ajánkozik középkori intelligens magános nő, ki a háztartás minden ágában járatos, családhoz vagy magános urnhoz. Vidékre is elmegy. Cím a kiadóhivatalban. 5572

KIADÓ LAKÁS.

Háztulajdonosok figyelmébe! Lakások februári és májusi negyedre már bejelenthetők csekély díjazás mellett a Lakásnyilvánlati Irodában. Deák Ferenc-u. 8. Telefon 816. 5580

3 szobás udvari

lakás hozzátartozó mellékhelyiséssel november 15-től, Bem-u. 1/a. kiadó. 5602

Egy csinosan

tervezett különbejárattal szoba azonnal kiadó, Zoltán-u. 2. 5609

Kényelmes, díszköt

becsi tutorozott szoba előszobával, meleg ellátással azonnal kiadó. Boczkó-utca 5. I. em. 6 ajtó. 5606

Modern 4 szobás

lakás, magános házban azonnal kiadó. Vesselenyi utca 51 sz. Tudakozni: Perényi-u. 8 sz. emelet. 5611

Egy különbejárattal

kényelmesen tutorozott szoba, előszobával, azonnal kiadó. Attila-tér sz. elatti. 5614

Kiadó

Petőfi-utca 10. szám alatt két elegánsan burkolozott szoba villanyvilágítással. Bővebbet ugyanott. 5584

Belvárosban

közel eső Illés-utca 51a. számú magánház, kert, 3 szoba, konyha és mellékhelyiségekkel, azonnal kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 5498

Kiadó lakás.

Ferdinánd u. 1. sz. alatt 6 nagyszobás újonnan átalakított I. emeleti és 5 nagyszobás földszinti lakás fürdőszoba és mellékhelyiségekkel minden órában kiadó. 5558

3-4 és 5 szobás lakások

újonnan felújítva, minden hozzátartozó kényelmes mellékhelyiséggel, kiadó is alkalmas, szonnuakra kiadó Hassinger-u. 6. Ugyanott több pince raktárnak kiadó. 5081

ÜZLETEK.

Fodrász üzlet átadó,

forgalmas helyen, hadbavonulás miatt. Cím a kiadóhivatalban. 5592

Csermő piacotérén,

a legforgalmasabb helyen, egy főlethelyiség és egy mellékhelyiséggel, azonnal kiadó. Morár Áron Csermő, Arad megye. 5608

INGATLAN.

Eladó magánház,

melyre emelet, az egész épület alá pince húzható. Cím a kiadóhivatalban. 5569

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Egy hat hónapos

faj vissza eladó Lujza-u. 2. 5600

Eladó.

3 drb. keveset használt, igen jókarban levő Meydinger fejta kályha jutányosan eladó, Zöldy Kálmán Simonfi utca 2. 5603

Bármilyen

valódi szőrméből, jókarban, boamuffal megvételre keresetlik. Damjanica utca 10. sz., Blau S. muelné. 5616

Kossuth-utca 44. sz. alatt

egy használt, de jókarban levő hálósoba és konyhaberendezés olcsón eladó. Ugyanott befőttek is eladók. 5612

Egy autómobil

teljesen jókarban, üzembépes, új gumikkal jutányos ártért eladó. Megtekinthető a tűzoltóaktanyában. 5627

Apollóné!

és betegek részére meleg komót szobacipők óriási választékban már 1 K. 70 fill-től kaphatók Cipő Tözsében Apolló mozi mellett. Ugyeljünk a címre. 5161

Burgonya,

kitűnő ízű, kisebb-nagyobb mennyiségben, házhoz szállítva kapható Niederhauser Gyula gazdagsága Arad, postafiók 168. 5260

Vesszők

uraktól levett férfiruhát, téli kabátot, városi és utazó bundát a legmagasabb árban. Bieler Ignát, Szent-Pál-u. 12. 4699

Burgonya és vöröshagyma

nagyban és kicsinyben kapható Färber Lajos fűszerkereskedésében, Arad. 5559

Náder

késműves és villanyszerelési üzlete Weitzer János-u. 11. (Főpontonál szemben.) Mindennemű javítások és felszerelések legpontosabban eszközöltetnek. 1915

Egy jókarban levő

borsin motorfűrészgép eladó. Ertekezni lehet Kassa-utca 11. 5895

Egy jókarban levő

használt kőzikocsi megvételére keres Hannu Nestor drogeria, Weitzer János-u. 2. 5596

KÜLÖNFÉLE.

Modern

hálósoba berendezések jutányos áron eladók. Kápolna-utca 8. sz., ugyanott mindennemű asztalosmunkák jutányosan elkészíttetnek. Ugyanott egy burkolozott szoba azonnal kiadó. 5821

Bármilyen

bádogos és vízvezetési munkát készít Diamant Jenő Arad, Weitzer János és Kamczay-utca sarkán. 2991

Az Aradi Kereskedők Köre

Helyeszközlő Osztályának

== HETI KIMUTATASA ==

Klein Sándor, Koppih Zsigmond, igazgató.

Szabó Lipót, igazgató.

Hivatalos helyiség:

Tabajdy Károly-u. 1. sz. saját ház.

Telefon 868. sz.

Hivatalos órák: délelőtt 9-12 óráig és délután 3-4 óráig.

Keresünk:

VIDÉKRE:

nagyobb vállalat részére Yostápen irni tudó comptoiristát, továbbá több fiatal és idősebb vegyes kereskedő segédet.

Ajánlunk:

a körünk női kereskedelmi szaktanfolyamát sikeresen végzett hallgatói irodai tanácsnok ill. pénztárosnőnek.

Az elhelyezés teljesen díjtalan. Körtagjaink előnyben részesülnek. Vidéki megkeresésekre, csak válaszbélyeg ellenében válaszolunk. 301

Üzletáthelyezés.

Igen tisztelt vevőkörömet és a nagy hölgyközönséget értesítem, hogy női fűzőkészítő teremmet Weitzer János utca 11. szám alá (Kintzig ház) helyeztem át. 5896

További szives pártfogást kérek kitűnő tisztelettel

Fock Mária

fűzőkülönlegességi üzlete.

Ha az egészségére

sulyt helyez, akkor csak a

„Hamumentes“

egészségi szívarkahüvelyt használja.

Kapható:

Jámbor Antal

papir- és írószerüzletében Arad,

Andrássy-tér 3. (Tabajdy-utcai oldal)

Telefon szám 1022. 1231

Hatóságilag engedélyezett

Patkány- és egérirtás

új eljárás szerint.

Patkány- és egérirtáshoz ajánlok patkány- és egérirtósz-bacilust. A XX. század legmagabiztosabb patkány és egérirtó szere, csak patkányt és egert öl meg, emberre vagy állatra nem veszélyes, tehát mindentől elhelyezhető.

A patkány- és egérirtósz bacilus árai:

1 kis adag 2-300 patkány kiirtására 6 K.

1 nagy adag 3-600 patkány kiirtására 12 K.

„Matteine“

vegyészeti laboratorium

Arad, Tabajdy Károly utca 1. sz.

Telefon 10-15. 3501

Opreféle gőz- és kádifürdő

Tökölly-tér 1. szám.

Minden kényelemmel berendezve, szakigazgott masször és tyúkszemvágó, a nagyrabecsült közönség rendelkezésére áll.

Gőzfürdő

férfiak részére reggel 5-től 1-ig,

nők részére hétfő és péntek délután 2-től 6-ig.

Gőzfürdő bérletjegy 10 darab 8 korona.

Kádifürdő

(kabinfürdő) reggel 5 órától este 10 óráig nyitva. 5337

Kinostári

Rózsa

burgonya

Nyirségből, métermázsánként és waggontételenként kapható:

Erényi és Kalmár,

Asztalos S.- és 5517

Chorin Aron utca

sarok. Telefon 1025.